

Kálmán Mária

A kozmosz vendégei

Kálmán Mária

A KOZMOSZ VENDÉGEI

TARTALOM

Ahogy a Hold megvilágítja

Bánat a kirakatban

A nagy görbe

Hívogató árnyak

Újra szégyen

Az Aetna árnyai

Az iferit hold

Köd előtte, köd utána...

Ahogy a Hold megvilágítja

András most is megállt a Romkertnél. Vékony alakja naponta felbukkant az Országalma felől, ha esett, ha fűjt. Ruhája az évszakok hidegét-melegét követte. Tőle bízást felkophatott a reklámpar állá.

Janka attól félt, a lányoké is. Hetek óta egyszerre értek a romokhoz. Kemény munka volt, eredmény semmi. A fiatalember furcsán nyaklott fejfel belemeredt a levegőbe. Vajon mit látott, mit hallott?

- Add vissza a biciklimet!

A kiáltás Öcsitől származott. A nyakigláb kamasz dühös volt. Kirántotta nővére kezéből jogos tulajdonát, de még nem ült föl rá. Felmérte a terepet, kiszúrta Andrást, és Janka szemébe vigyorgott.

- Kár a strapáért. Ez a gorsiumi örült.

Öcsi elégedetten távozott. Nemcsak a kerékpárt szerezte vissza, hanem alapvető információval szolgált. Janka most már tudta, hogy az ácsorgó - doktor Jodots András régész, Gorsium-szakértő.

- Hallod? - fordult hozzá a fiatalember.

- Mit?

- Sírnek az Árpádházi királyok.

Janka nyomban elfelejtette Székesfehérvárt. A jelent is. Követni akarta a régészt. Azt a csodát akarta, amit a másik birtokol.

- Valamit hallok, - próbálkozott bizonytalanul.

- Sírás? - követelte mohón a régész.

- Zokogást, - állította pimaszul Janka.

Bevetette elmélyedt tekintetét, amit napok óta gyakorolt. Úgy nézett maga köré, ahogy a régésztől látta, de annak kutató pillantásától rögtön abbahagyta.

- Nem ennénk inkább fagylaltot?

András felnevetett.

Hetekig nyalogatták a fagylaltot, egyiket a másik után. A hőség kibírhatatlanná fajult. Janka várakozása is. Eszeveszett csókokat csókoltak. Feléje sem néztek a Romkertnek. András az övé volt, illetve - megkérte a kezét.

Janka habozott. Nem azért, mert öccse jelentősegteljesen húzogatta tenyerét a homloka előtt, mikor András nem látta. Inkább azért, mert a régész soha nem hívta Gorsiumba. Kérnie kellett.

András szemébe visszatért mindaz, amire Janka vágyott.

- Ma éjszaka! - döntött hirtelen. - Lovon, mint a Birodalom utasai, akik hét úton közlekedtek Gorsium felé.

Nekik be kellett érniük azzal az egyel, ami Tácon át vezetett.

Janka egyetlen délután akart megismerni mindent. Villák és díszkutak fotóin merengett. Ingerült lett, mikor oldalakon át egy-egy lépcső korának meghatározását kellett olvasnia. Szellemileg kimerült, gyomra háborgott - jelezve a felbomlott egyensúlyt.

A feszültség tovább nőtt, amikor András két lóval állt elő. Janka soha életében nem ült lovon. Repülön igen. Nem számolt az élő természet hatásával. Úgy gondolta, annyival egyszerűbb, amennyivel régiebb.

A combjai közt poroszkáló középkorú paci békésen haladt a hőségtől száraz mezőn. Gabonaföldek egyforma végtelenje.

A Hold kék derengésbe vonta a hatalmas várost.

A gorsiumi kocsmárosok pannon bort mértek a katonáknak, belső szobákba tessékelték a drágakő-kereskedőket. A kofák szaporán kínálták az árút, a cselédek fonott kosarai egyre teltek. A gorsiumi szép, halott asszonyok kiléptek a fürdőből arra a lépcsőre, melynek adatait András leírta.

Janka lóva nagyot nyerített. Vidám, harsogó hang volt, mintha az állat is látná a gorsiumi lelkeket. A lány szeméből kihullt egy könnycsepp.

- Nem akarom! - kiáltotta.

Két kis öklével a ló nyakát püfölte. András lefogta.

- Mit nem akarsz? - kérdezte furcsán, halkán.

- Nem akarom, hogy ez a ló meghaljon! - sikoltotta Janka, és eszelősen átkarolta lóva nyakát.

Sírt, mintha csakugyan azért az egy lóért tombolna.

András hagyta. Tudta, hogy az esküvőből nem lesz semmi. A lányból sem. Nincs ereje a csodák elviseléséhez.

Elnézett lóva feje fölött a holdfényben nyüzsgő város felé. Szeme megakadt egy aranyláncon, apró tigriseknek formázták. Az egyiknek hiányzott a farka, de egészében véve pompás nászajándék.

Megveregette lóva izmos nyakát, és szilaj vágtában indult alkudni.

Bánat a kirakatban

A presszó nappal lila. Most vörös. Izzik, mint egy Van Gogh festmény. Fárasztó hely. Ha nézem, se látok mást, csak a színeit.

A nő két duplát rendel. Hangsúlytalan, sőt, figyelmetlen határozottsággal beszél. Kontya hófehér, arca sima, keze óriási. Bütykösen és súlyosan lapul a márványra. Igyekszem másra figyelni.

A lámpák körül világosabb a fal, fakóbb. Ferde sugarak tobzódnak, lihegnek, tülekednek a semmibe. Mint az ember. Északról Délre igyekszünk, letről fölfelé. Mintha a távolság nagyságot jelentene, mintha helyünk változtatásával megváltoztathatnánk önmagunkat.

Milyen nagyszerű lenne néha megszólalni: „Vezess új utakra Lucifer!” ... „Mutasd a menyországodat Beatrice!” ... „Mesélj Seherezádé!” ...

Miről álmodunk mi a XX. században? Oppenheimerről, aki megtagadta az atombomba továbbfejlesztését. Leonovról, aki sétált az űrben. Pirulákról, melyekből kettőt lenyelve száz évig élnek unokáink. Általános szellemi fejlettségről, mikor az intellektuel nem számít „új arisztokráciának”. Korról, mikor az ellátás utoléri az igényt.

- Nem zavarom?

- Dehogy...! - Az idegen kávéstól áttelepedett hozzám. Elémtolja a kihűlt feketét, s újabb kettőt kér. A csészek láthatatlanok roppant ujjai közt, mintha markából inná a sűrű lötytyöt. Ahogy arca elé emeli kezét, feje körül foszforeszkálva vibrál a levegő. Súlyos kontya megbillen, tarkóján feszül a bőr, a húzódo hajszaalak pici pöttyöket szórnak a ferde sugarak elé. Sokszor láttam ilyet nagyanyám fészülődő szertartásain. De az öregasszony más, mint a nagyanyám. Valószínűtlenebb. Nehézkes sárga keze teszi azzá.

- Vár valakit?

Ezt én is kérdezhetném - gondoltam magamban. - Sőt, ezzel szórakoztam volna órák hosszat, ha nem ül az asztalomhoz. Életévé dögönyöztem volna az egész világirodalmat.

Ha elegáns öregúr telepszik mellé esernyővel, szemében régi láng hamujával: mosolygok, fizetek, és sóhajtok: Oh, Balzac!

Ha hűlni hagyva feketéjét szótlánul távozik, s a pincértől tudom meg, hogy napról-napra így várja halott kedvesét: könnyezek, fizetek és sóhajtok: Oh, Krúdy!

Ha barátnő érkezvén csicsérgésük felveri az egész presszót, miután megismertem a fél város titkait, elégedetten fizetek és sóhajtok: Oh, Karinthy!

De az ismeretlen mellém ült, megszólalt, és válaszomra vár.

Mi a teendő olyankor, ha az ember figyelőből figyeltté, állítmányból alannyá változik? Védekezik. Azaz: beszél, mint minden fölösleges ember. Kedvesen szítja a kávé, de megköszöni a vendéglátást, és hálás a szórakoztatásért, mert halálosan unatkozott.

Az öregasszony figyelmesen hallgatott. Olyan érzésem támadt, hogy kicsit lenéz, kicsit mulat rajtam, s többet tud rólam, mint én saját magamról. Aztán a két roppant kéz felemelkedett, s néhány pillanatig közelről láttam repedéseit, viaszsárga színét, ijesztő bütykeit. A márványlap elkékült árnyékától, mikor összesöpörte a csészéket. Az öblítőhöz ment, s csörömpölve leszórta kezének tartalmát. Állva, sietség nélkül fizetett.

- Menjen moziba! - szólt vissza köszönés helyett. De az sem lepte meg, hogy mellette indulok útnak. Kimért takarékos léptekkel járt, s rövid idő alatt hihetetlen messze jutottunk. Régen eltűnt a Van Gogh presszó lilavörös fala, mögöttünk volt a város is. Valami bekötőút felén mentünk, azaz rohantunk távoli, apró fények felé. Sejtettem, hogy hamarosan meg kell állnom. Ez az út nem az én utam, s most csak hurcoltatom magam, mint a bogáncs. Az ismeretlen szembefordult velem, s fürkészve mosolygott. Számba nyomott egy cigarettát, s ő is rágyújtott. Egyre valószínűtlenebbé vált minden. Az öregasszony felemelte a kezét. Mereven tartotta az ég felé, hirtelen úgy tetszett, hogy csak a csontjait látom, zölden, penészes remegéssel, mint régi halottakét.

- Ez a kéz mindent elmond magának. Tovább nem jöhet úgysem. Forduljon vissza, s menjen moziba... Nem jó a fegyvergyár körül lebzselni. A maga arca egyébként is olyan, mint bánat a kirakatban... Jóéjszakát!

A presszó nappal lila. Most vörös. Izzik, mint egy Van Gogh festmény. Fárasztó hely. Ha nézem, se látok mást, csak a színeit.

A pincér apró kártyákat nyújt felém. Otromba betűk ágálnak a papíron:

SENKI SEM PÓTOLHATATLAN

Alább:

Vigyázz a küszöbre
Mikor valaki vagy:
Folyton megváltozni
Úgysem hagy az agy.
Egyszer csak felébredsz,
S bármit is teszel:
Attól a reggeltől
Ugyanaz leszel...

Védekezően hátrálok, s tiltakozom a kártyák ellen. „Tessék elfogadni, mosolyog a pincér, nálunk ez jár a vendégnek, ha többet fogyaszt egy kávénál.”

A nagy görbe

- Uram - szólt az Atyaisten Ibsen Henrikhez -, visszaküldöm a Földre.

Az író nem válaszolt, mivel nem kérdezték. A kérdés az írók dolga, az állítás a hatalmasoké. Tudta, hogy tüstént közölnek vele mindent, kivéve a küldetés valódi célját. Azt megbízatás nélkül kell végrehajtania.

- Visszaküldöm - mosolygott nyájasan az úr -, mivel századunkban vannak még hibák, melyeket ki kell javítani, de nem javítja ki senki. Önnek ez a témája: az időben ki nem javított hiba, mely következménnyé tornyosul. Erről többet akarok tudni. Utolsó műve - Ha mi, holtak feltámadunk - nem rendelkezik kellő tapasztalattal... Támadjon fel, kedves Ibsen, és írjon!

Henrik, akit égen és földön egyaránt a gondolkodás magasztos magányosának becéztek, elveszve túrt pofaszakállába, illetve ezt tette volna, ha még létezett volna szakálla. Közben ugyanis föltámadott, s nemiségét tekintve kétséget kizáróan nő volt.

- Jellemző - mondta Ilán Henriett (volt Ibsen Henrik) -, ezt az apróságot elfelejtette közölni velem a halhatatlan.

A tükör, melyben megnézte magát, nem érdekelte sokáig, sem a lakás, melyről nem tudta még, mily isteni kegy, hogy beleszületett. Kapott egy életet - melyet nem kért -, s kezdettől fogva láttatni akarta másokkal, amit látott.

Gyűjtötte az anyagot. Írt a villamoson munkahelyére menet, írt bevásárlás közben - míg sorba állt kenyérért -, írt alvás helyett, szórakozás helyett és utazás helyett. Írt, mert amíg írt: tisztán látott múltat, jelent, jövőt. Mivel egyetlen szenvedélye a tisztánlátás volt, nem tudott nem írni.

Ilán Henriett dolgozott - ami kevés embert zavart -, és elégedett volt azzal, hogy dolgozik. Ez viszont többeknek nem tetszett.

A lány nem vette észre. Elkészülve két drámával, örömmel vitte kéziratai közül egyiket a kiadóba a másikat a színházba.

Mindkét helyen visszaadták, de nem szó nélkül. A kiadó biztosította, hogy kiadják művét, ha valahol eljátszatja. A színház lelkesen bizonygatta, hogy eljátsszák a darabot, ha valahol kiadatja. S mindkét helyen aktát nyitottak személyi adatairól.

Henriett felcserélte a két művet, s újra beadta őket. Várt. Sokáig. Közben változott a kiadó dolgozóinak állománya, csak a válasz nem változott. Ha eljátsszák, kiadjuk! - így a kiadó. Ha kiadják, eljátsszuk! - így a színház. Közben szakszerűen nézegették az író testét, annak nem kis meglepetésére. - Legalább értenek - gondolta megértően. Mindig hatott rá, ha valaki igazán ért valamihez.

Fogta kézirateit, és másik színházhoz, másik kiadóhoz cipelte. A színház igazgatója egy pillantást sem vetett a műre, mely megrengethette volna modern színháza modern padlózatát, hanem az író neve után érdeklődött. Hallván azt, megsértődött. A név ismeretlen! Nála csak közismert kortársakat játszanak!!! Henriett megkockáztatta azt a kijelentést: senki sem születik közismertnek. Valahol kezdeni kell. Az igazgató sírva fakadt, és rebegett valamit arról: miért éppen őt hozzák mindig ilyen nehéz helyzetbe?! Természetesen kezdeni kell valahol, de miért éppen nála? Miért? Miért?! Henriett vigasztalni akarta, és legnagyobb együttérzése jeléül visszavette kéziratát. Szegény esendő színi direktor azonnal megnyugodott, s más színházat ajánlott.

Más színházakban, más ajkáról pontosan ugyanez hangzott el, legfeljebb a körülmények tértek el apróságokban. Egyik főrendező a sarokba térdepeltette az írónőt, míg olvasta a kéziratot - meg akart győződni az alkotói engedelmességről. Henriett térdepelt, de sorai nem. A főrendező sajnálkozva jelentette ki, neki sok mindenre tekintettel kell lennie... Míg Henriett távozott, gyorsan csinált egy körtelefont azzal a központi kérdéssel: ki ez a nő?!

A válaszokból sok minden kiderülhetett, mert a főrendező visszahívatta Henriettet a lépcsőházból, s a következő érthetetlen szöveget nyújtotta át egy szuszra:

- Maga saját maga alatt vágja a fát... Keressen barátokat! Legyen érdekesebb, mondjuk, váljon hatszor, vagy legyen perverz, tartassa ki magát, vagy tartson ki valakit! Figyeljen személyisége varázsára, s igya a kávé levesestáliból, vagy hasonló!

Henriett riadtan mutatta, hogy fölösleges megörülnie: kéziratát viszi. Elviszi. A főrendező megpaskolta a lány arcát, s lemondóan kitérte előtte az ajtót.

Majd hosszan tárgyalt a kiadóval.

Közben igenis, felbukkantak ismeretlen nevek a plakátokon. Henriett megnézte a darabokat, melyeket az ismeretlenek írtak, és megnyugodott. A színházak nem csapták be: amit látott, nem volt sem új, sem figyelmet keltő. Valóban nem kezdett senki semmi újat, minden folytatódott - az utánpótlás is. Befejezések, kifejezés nélkül.

És a közönség unatkozott.

És nem ment el a színházba - csak akkor, ha klasszikust adtak.

A kör bezárult. Henriett agya - sajna - tovább dolgozott. Harmadik drámájának felénél tartott, mikor hívatta a kiadó.

Belépve a híres szobába, csaknem kővé vált - a karosszékből egy kutya állt föl üdvözlésére, nem is kisméretű. Ugyanakkor a szekrény alól egy icike-picike ember mászott elő, s megnyugtatta: csak a kéziratokért mászott oda. Hasszán (a kutya) mindent odahurcol.

- A tárgyra térek. Nyáron találkoztam Dürrenmatt-tal, és lefordítottam neki az ön drámáját. Üdvözlését küldi. Sajnos, ez az üdvözlés nem színpad, melyen az ön művét lejátsszák. És ugyebár minden országnak megvan a maga hobbija. Nekünk az, hogy nincs szükségünk saját Dürrenmatt-ra, meg Lowry-ra - egyik kollégám szűkebb körökben az utóbbihoz hasonlítja magácskát. Mert kegyed - nyughass, ha mondom!

Ez Hasszánnak szólt, aki megkóstolta Henriett harisnyáját és bokáját. A kutya nem értette, miért rúgta meg a vendég Lowry neve hallatán. Nem ismerte Lowryt. A vendég ugyanez okból lett ideges. Az icipici barátságosan folytatta.

- ...nézzük első művét, mely Hannibálról szól. Hannibál! Gondolom, étlapon látva habozás nélkül megrendelné a sarki fűszeres, mint jó hangzású à la carte-ot! Hannibált, mint morális egzisztenciát - ha szabad mondanom, igazán halkan - nem ismeri a kedves dolgozó. Mivel ő nem Dürrenmatt. Érti - aranyosom - mi a következmény? -

Az írónő habozás nélkül válaszolt:

- Ha a fűszeres sosem hall a morális egzisztenciáról, akkor sosem ér el Dürrenmatt szintjére.

Az icipici villámgyorsan megállapította, hogy barátja nem tévedett az írónőt illetően. Ez a szerencsétlen makacsul őrzi a szavak konkrét, szó szerinti értékét, s valóságsszeretében teljesen elfogulatlan. Hisz az emberek nevelhetőségében, és feltételezi - valahol, valakik valóban tevékenykednek ennek érdekében, csak éppen őt nem engedik maguk közé. Nem ismeri föl az - igazi okot - a munkában kiteljesedő erkölcsi akarat erejét -, amiért nem engedik

maguk közé. Bár a nyugodt szempárba pillantva, ebben a vélt együgyűségi hajlamban bizonytalanná vált.

- Hagyjuk Hannibált! Úgy érzem, nem kell megmagyaráznom, miért nem fogunk előadni egy drámát, melynek központi hőse szerint a szabadság az emberi személyiség kiteljesedése, egy tettekbe is átvihető belső értékrend kialakításán keresztül! Nézzük a másikat, a Csereberét, ezt a hihetetlen adásvételt, ezt a szellemi szédületet arról, hogyan adják el a római praetorianusok a Római Birodalmat, a hazát néhány millió aranyért, amiért harcuk kezdetén életüket is odaadták volna. Filozofál!

Az író nem először találkozott az emberekre ruházott tekintély nevében kötelezőnek tartott megvetéssel. Magában hétköznapi beidegződésnek nevezte, hamis hatalomnak, s türelmesen vezette a kiadót differenciált megítélés felé, mely megkülönbözteti a moralizálást és morált, lévén az első csak egy konzervatív magatartásforma, a második viszont szükségszerű emberi jelenség.

Összefoglalta véleményét arról, hogyan pusztulhat az ember a haladó világ helytelen arányai között, ha a helyes magatartásformát létrehozó tudatot nem irányíthatja a filozófia. - És elmosolyodott.

A kiadó arcáról viszont eltűnt a mosoly, ahogy elszállt belőle a jóindulat. Megnézte az alkotó kopott ruháját, fáradt arcát, írástól bütykös ujjait; és megérintette egy másfajta értékrend ereje. Átvillant agyán barátja tömör jellemzése - „arra ne is gondolj... le lehet fektetni, de nem lehet megkapni” - és előre félt az író hátrahagyandó kézirataitól.

- Sosem fogjuk megvenni műveit - közölte szilárdan.

- Sosem fogom eladni őket - állt fel a vendég. És ment.

Új színházhoz, új remekművel. Csakhogy a színházak száma véges. Azok száma, akik alkotás helyett az alkotó személyével foglalkoznak - végtelen.

Mire belépett egy-egy szerkesztőségbe - az ajtók fele bezárult, másik fele mögött az írások sorsa eleve eldőlt. A zabolátlan igazságigénnyel készült műveket sokan olvasták, és a gondolatok - melyek legyőzhetetlenül ragyogtak Ilán Henriett műveiben - általános megalkuvástól szürkületen indultak útnak mások jól fésült és illedelmes soraiban. Mire a nagyközönség elé kerültek - a kutya (például Hasszán) sem vette észre őket.

Kivéve magát az alkotót.

A valóban saját gondolatot írója felismeri egy rakás trágya alatt is. Henriett hűségesen kísérté gondolatai útját, és szemrebbenés nélkül gratulált másoknak az ő gondolatainak felhasználásával írt műveihez, amit kivétel nélkül mindnyájan pimaszságnak tartottak. Sértette őket az eredeti mű sértetlensége. Bármennyit loptak belőle, érdekes módon, amit Henriett alkotott - ép és teljes maradt. Elhasználódott viszont lassan az író.

Szegénysége anakronizmuszámba ment a korban, ahol jól élt minden strici és naplopó. Ellenfelei jól tudták, hogy a hatalom támogatása nélkül az alkotó napi „bérmunkára” kényyszerül, s nincs lehetősége többé sem koncentrálásra, sem szemlélődésre, de még arra sem, hogy papírra vesse, amit gazdag „külső és belső” életének neveznek. Hány ilyen sorsú alkotó menekült az altatóhoz? Hányan ugrottak örvénybe, házasságba, szerelembe? Hányan adták föl fürdőszobáért vagy világ körüli útért? Hányan váltak paranoiddá? Hány tiszta agy vált véressé az ingerlékenységtől? Vagy csökkenten bénulttá a bánattól?

Emberi számítások szerint Henriettnek csalódnia kellett volna, s valamilyen formában ennek formát adni. Könyörtelenül elvárták tőle a végkifejletet, a pusztába, sivatagba, völgybe vagy hegyre vonulást. De ő nem feltűnni, hanem eltűnni akart személyiségének önkifejtésében, mert aki lát, az láttatni akar, és nem látszani.

És ez okozta pusztulását, mert szándéka nem talált viszonzásra. Akiket látásra akart tanítani - nem óhajtottak még nézni sem. Szívesebben gyönyörködtek alulról a hegycsúcsban, semhogy másszanak azért, hogy messzire vethessék pillantásukat.

Henriett egy nap visszatért az atyaistenhez, az utókorra hagyva kéziratait. Mielőtt elmerült a nemlétben, intőn szólt:

- Küldetésem korai volt. A föld az ibseni spirálból még csak az elfogultság nagy görbájénél tart. Nem ismeri a feltámadást.

Hívogató árnyak

Az öregasszony a Tiszakanyarban lakott, s arról elmélkedett, hogy miért élnek tovább a nők, mint a férfiak. Úgy érezte, hogy érdemes gondolkoznia ezen. Senki sem zavarta.

A parányi házat kert övezte, melyet vastagabb kerítés védett, mint a kínai nagyfal. A kapu erős, és bordás homlokán ott díszleg a címer: BEKAP-LAK.

Igen. A férjének volt humora! Ez a tábla távoltartotta a betolakodókat, s Szuli öméltóságának semmi dolga sem volt.

Érdekes, hogy Szuli még él. Túlélte a „Gazdát”, ahogy jómaga túlélte a „Férjet”. Az öregasszonyok és az öreg kutyák szívósságában van valami hasonlatos. Összetartanak. Szuli már csak félszemére lát. Most ép szemét a napra függeszti, s morog. Fázik.

Az öregasszony becammog haskötőért, és rákötözi. A kutya ültő helyében elalszik.

Az öregasszony nem szereti a kutyát, de kegyeletből ápolja, mint férje minden hagyatékát. Emellett mosolyog magán, hogy itt él, magányosan, szinte némán és mozdulatlanul, ahelyett, hogy városba költözött volna, emberek közé.

De a Tisza nem engedi. Ez a szilaj folyó káprázatokat lehel, titkokat susog, megköti. Éjszákánként holdból futó ezüstszalag, naphegyek hordóiból szabadult aszú, mely annál részegítőbb, minél idősebb.

Az öregasszony tudja, hogy valahol élni kell, s tudja, hogy ott jó élni, ahol a táj és ember szeretik egymást. Sokat utazott. Leírta, valahogy így:

„A világ szürke. A szürke nem csúnya szín. Stockholmban, a világkiállításon láttam egy szürke leányszobát. Szürke fal, függöny, bútor -, szürke díványhuzat, szőnyegek... Egyetlen égőpiros díszpárna a sarokban... Arra gondoltam, hogy a világ szürkességét csak az szeretheti, akinek van egy olyan lüktető piros-meleg otthona, mint az a díszpárna...”

Ezeknél a soroknál arra gondolt, hogy ablaka alatt a Tisza hullámszik, s minden éjszaka átéli a folyóvíz varázsát, melynek habjain hívogató árnyak ölelkeznek gögös illatokkal. És így folytatta:

„Hallottam, hogy Párizs szürke. Nekem üdének és zöldnek tűnt egészen addig, míg a repülőgépről visszapillantva megláttam a párizsi temetőket. Valóban szürkének, végzetesen szürkének tűnt ekkor a város...”

És arra gondolt, hogy ezidén újra látja a tiszavirágokat. Ilyenkor a cigányok is lejönnek a vízhez. A gyerekek villogó nevetéssel szaladnak a napbahulló szitakötők után, s az öregek búcsútűzet raknak alkonyatkor. S ha él még Kocok vajda, akkor fölhangzik az ének is:

A Tisza a tarka halak folyója,
Benne úszik Attila koporsója.
Engemet is visz az ár,
Pedig nem vagyok király...

Az öregasszony vékony nyakán örökösen rezgett a kicsi fej, mintha léghuzat rázná. Cingár lábait esze ágában sem volt eltakarni, rövid ruhákban járt, s előre-hátra ingott, nem jobbra-balra, mint mások. Keze pettyes volt, mint a leopárd bőre, horgas ujjain gyémántok csillogtak. Lottyadt füleiben súlyos aranykarika lógott, hegyesorrú cipőjéről sohasem hiányzott a masni.

Ha megkérdezik, bizonyíthatóan azt válaszolja, hogy öltözködését nem praktikusság, hanem logika uralja. Cipője a XIX. század végét, gyűrűi a századfordulót, ruhája a XX. századot idézte.

Csak a szeme volt időtlen friss és fölényes. Szeme elárulta, hogy naplójában ilyen sorok is találhatók:

„Megfigyeléseim szerint a gömb a legcsodálatosabb test. Felszínéhez viszonyítva a legnagyobb köbtartalmú tárgy, ezért a legtöbb lehetőséget - mindazon dolgok közül, amit én ismerek - ez nyújtja! Így van ez az életben is: a legegyszerűbb felszín alatt nyugszanak a legnagyobb lehetőségek.”

- Látod - mondta a nyugágyinak (mert megszokta, hogy a tárgyaival beszélgessen) - az én vállamon az élet, én a te bordáidon pihenek, tehát tulajdonképpen az élet a te rongyaidon nyugszik...

Örült ennek a tautológiának, s csakazértis hangosan mondta. Elképzelte, hogy minden hangja ezernyi porszemmé válik - nem olyan lisztfinommá, mint a Balti tenger homokja, hanem igazi, durva, tiszahomokká -, s a szél beszórja vele a rózsákat.

Még egy kicsit üldögélt az őszi napon, aztán megállapította, hogy Szulinak igaza van: hideg az idő.

Becipelte a nyugszéket, s búcsúzóul meglocsolta a kertet. Aztán elzárta a kannát, melynek alján víz poshadt. Tisztán és feketén.

Újra széken

In Memoriam Sarkadi Imre

Miután pofon vágta Vajnai Teréz megerőszakolóját, Elek úr olyan kategóriába került, melyről azt sem tudta, hogy létezik. Elek úr szerencsétlen lett. Üldözte a balsors, bármihez nyúlt. Ez sem sikerült, meg az sem. De ő nem kötötte össze erkölcsi alapállásának pofonban való megnyilatkoztatásával.

A csendes, igénytelen ember egyszerű mondatokkal fejezte ki magát. Amit mondott, mindig érthető volt. Akár az a bizonyos pofon.

Egyik munkahelyről a másikra helyezték, sehol sem verhetett gyökeret. Felesége legyengült a vándorélettől, belehalt a gyerekszülésbe. Nem maradt meg a gyerek sem. Szerencse - gondolta magában -, ilyen az én szerencsém. Leány lett volna. Márpedig ez nem nőknek való világ. Kijárt a kettős sírhoz, volt honnan szemlélnie az életet. Nem is érezte otthon magát máshol.

A sír évről évre szépült. Előbb fenyőfát ültetett rá, azt ellopták. Hadd legyen a tolvajnak is karácsonya - gondolta szelíden. Aztán puha nyuszifülekkel próbálkozott, de ebbe belefészelték magukat a kőbor macskák. A gondnok figyelmeztette, hogy ne szoktasson a temetőbe állatokat. Kiirtotta a nyuszifület, és rózsát ültetett helyére.

A virágzó sírt lándzsavégű vaskerítéssel védte. Padot is csináltatott. Ott ült órákig, és beszélt halottaihoz.

Amikor a rózsabokorból rózsafa lett, kezdett susogni, válaszolgatni. Elek zsebében mindig volt egy levélke róla, vagy virágszirom. Míg ezt simogatta, úgy érezte, nem fog rajta a rossz.

Szemérmes híre kerekedett. Az asszonyok dédelgették. Emögött Vajnai Teréz gondoskodása állt, aki terhesen szabadult a Hortobágyról. Így vette el Szeremley Etele. Direkt nevet akart adni az erőszak termékének. Ritka az ilyesmi, nem is értette senki. Azt huhogták, a gyerekek disznófarka és lólába van, s minden péntek éjjel elviszi az ördög, hogy praktikákat tanuljon a pokolban. Eszes is lett András, ez tény. Öccsével - Gézával - túltettek hét ördögön.

Gaz kölykök voltak a Szeremley testvérek, no de felnőtt korukra megokosodtak. Jártak pocsolyában nyakig, aminek nagy hasznát vették a különböző alakuló üléseken, ahol a tagok egymást sározták. No de, kinek jó ez? Magyarországon nincs bankárvilág, nincs iparmágnás. Az egyszem aranyembernek se elődje, se utódja. Az ősz elnökjelölt - Elek úr - feltételként szabta meg a Szeremleyek bevonását. Ők ihlették arra, hogy beszéljen a felelősségről.

A korlátlan felelősség Andrásnak a számháborúkat juttatta eszébe. Most is körülnézett a homlokokon, és olvasott rajtuk. Azt olvasta, hogy ezek az urak nem tréfálnak. Nincs humoruk üzleti ügyekben. Megszámlált tizenegy jóltáplált reformfarkast, akiknek a pénz sohasem volt elég. Amit vakoktól, munkanélküliektől és kismamáktól vettek el, azt restelkedés nélkül impotens pártok fenntartására fordították.

Az ily módon pénzelt reformpártok lehetővé tették, hogy tovább garázdálkodjanak a reformfarkasok. Minden alapot nélkülöző részvénytársaságokat volt pofájuk meghirdetni. Így működött az új mechanizmus, melynek összefüggéseit Elek úr nem ismerte föl.

Az okos Szeremley öccsére kacsintott, és tovább figyelt.

Ifjabb Szeremley homlokát bizonyára felékesítették volna az olimpiai stadionban. Gondolataival a sokkal közelebbi múltban járt. Azokra a versenyfutásokra gondolt, melyeket részvénytársasági alapossággal rendeztek gyermekkorában, mikor még nem voltak részvénytársaságok. Géza csetlett és botlott, esett és hasalt, hogy célba ne érjen időben -, mégis mindig nyert. Ugyan már, hogy futott akkor a többi?

A futóverseny olyan volt, amilyen, de tagadhatatlanul megvolt hozzá a pálya. A minimális feltétel. No de most nincsenek bányák, se szén, se urán, se titán. Se ipar, se mezőgazdaság. Most gödör van, melyből ki kell mászni a magyarnak segítség nélkül.

Géza elmélázott hazája természetén. Mindig megrendezi a versenyt, de sosem nyeri meg, mert a pályát más építi.

Míg a Szeremleyek a nemzeti vagyon kiárusításának módjáról szerzett történelmi felismeréseiket rendezték, Elek úrnak anekdotázni támadt kedve. Vén fejét jobb kezébe helyezte, annak könyökét meg az asztalra. Ebből látszik, milyen nehéz az a fej, alá kellett támasztani. Nehéz, de a sok gondolattól az, melyek egy részét megosztani kívánta jövőendő részvényes társaival.

- Uraim, valamikor a Hortobágyon voltam agronómus. Ott mesélték: van egy kút, melybe beleesett egy ember. Nem vesztette el a fejét. Rájött, ha elveszi lábát a talajról, mármint a kút aljáról, s helyette a kút falához támasztja, kezével-vállával meg ugyanúgy tesz a fejénél lévő oldalon, akkor képes elindulni fölfelé. El is indult araszról araszra, csak éppen függőleges helyzetből vízszintesbe került, ami teljesen új szempont a fölfelé haladáshoz. Nem is ment tovább a dolog, mint a kút kétharmadáig.

Az alakuló ülés csupa fül. Nemcsak új ég meg új föld kell, hanem új szempont. Soha találóbbat az elmúlt negyven évről, mint a kútból fölfelé vízszintesen!

A feszült arcok kisimultak. Emberformájuk lett az embereknek. Szemükbe kíváncsiság költözött. Ehhez kellett Elek úr. A jó ember. Kiscsák Márton - az elnökjelölt felkérője - fanyarul mosolygott. Beszélj, számodra nincs tabu. Ha mégis átfut előtted a sors fekete macskája, magadra vess.

- Hiába volt előre kevesebb, mint hátra - folytatta a jövőendő elnök -, emberünk nem bírta tovább erővel, és csúszni kezdett vissza. Vizes ruhája is siettette ezt. Mindene lefelé húzta. Meg akart szabadulni gönceitől. Le is rángatta egyik bocskorát, hogy aláhullajtsa, mikor a kútba lógó vödörtől új gondolata támadt. Ő azt magához fogja csalogatni. Nem lefelé dobta a bocskort, hanem fölfelé, a vödörbe. Így tett mindenével. A vödör egyre lejjebb ereszkedett, míg végre megfoghatta, és segítségével kijutott a kútból.

Az alakuló társaság tapsolt. Tetszett a megmenekülés. Főleg lemeztelenítő kockázata.

Csak a két Szeremley ült moccanatlan.

- Így könnyű - vélte András. (Mármint, ha van vödör.)

- Nofene - mérgelődött Elek úr. - Minden kútnak van. (Tudniillik vödre.)

- És ha nincs? - érdeklődött Géza ártatlanul.

- Akkor az nem kút! - vágta rá Elek úr.

- Látsz vödröt, öcsém? - kérdezte András Gézától.

- Nem én, bátyám.

- Akkor nem kútból kell kimásznunk - mondta idősebb Szeremley nyugodtan.

Persze, sejtette ezt a társaság. Lelkük mélyén tudták, hogy mindez régebben kezdődött. Ami a végét illeti, nos, az úgy áll, hogy sajnos nincs vége. Olvasott bennük a két Szeremley, és András így vette át a szót.

- Volt két világháború, két forradalom egy Trianon, meg egy Holocaust. Elég ahhoz, hogy revízió alá vegyük a kincstári optimizmust. Ehhez nekem is van egy sztorim a Hortobágyról. A kitelepítések idején ide kényszerült egy fiatal lány, akinek semmi bűne nem volt. Ez a kor ilyen kor volt. Ha nem rendelkezett bűnnel valaki, akkor csináltak neki. Legprimitívebb formája az osztályidegenné bélyegzés. Ezrek estek bűnbe azáltal, hogy tulajdonba és rangba születtek. Mintha tőlük függött volna a gólya útja. Nos, most már mindegy, benne van a történelemben - emelte föl jobb kezét figyelmeztetően idősebb Szeremley.

Az alakuló ülés pisszenni sem mert. Bánták a fenegyerekek meghívását.

Csak Elek úr - akinek tiszta volt a lelkiismerete - bólogatott. Fejét még jobban megtámasztotta. Látszott, hogy még nehezebbé váltak a gondolatai. Csüngött András szavain. De juszt is Géza folytatta. Ő is tudta. (Nota Bene: a folytatást tudta.)

- A szép és tiszta fiatal lányt, aki kéjsóvár játékok tárgya lett, Vajnai Teréznek hívták. Uraim, hallják, amit mondok? Minden országnak fel kell riadnia abban a pillanatban, mikor élő emberek tárggyá válnak benne! Nem ez történt. Teréz terhes lett.

Géza az eljövendő korlátlan felelősségű elnökhöz fordult, s neki tette föl a kérdést.

- Igaz, Elek úr?

- Nem tudtam megmenteni - mondta az ősz ember.

Tudta ezt mindenki, csak azt nem tudták, hogy mindez el fog hangzani. Az őszinteségre nem lehet hazugsággal felkészülni. Lesunyták a fejüket, és hittek abban, hogy ők egy alakuló részvénytársaság. Hitték - nem először életükben -, a hit mindent megold.

- Anyánknak - Vajnai Teréznek - kárpótlást ítélték meg a hortobágyi évekért. És ő csodálkozott. Csakugyan azt hiszik, kárpótolható az elvett ifjúság? Az elvett tisztaság? A megérszakolt szemérem? Anyánk nemcsak a kárpótlás összegét utasította vissza, hanem annak gondolatát is - fejezte be idősebb Szeremley.

Egymásra néz a leonina societas. Egymás szeméből olvassák ki a teljes romlást.

Most kimondta valaki, hogy a humánus tagadása a társadalomtudományok atombombája. Ki meri állítani: nem találták föl? Föltalálták. Alkalmazzák, mint emberek statisztikai adatként kezelését. Ettől felrobban a normalitás. Száll a radioaktív hamu elszabadult információk formájában. Az egész ország egy nagy temető.

Elek úr elfelejtette megszimogatni zsebében a virágszirmot. Nem akart elnök lenni, szegény.

- Visszalépek - nézett felkérője, Kiscsák szeme közé. Egyetlen szavában benne volt minden.

Összenéztek a Szeremleyek, szemükkel köszöntötték Elek felszabadulását. Megértette Kiscsák Márton is, és felbőszült rabszolgája elvesztésén. Egy életen át kísérletezett Elekkel. Általa látszott bátornak. Holott gyáva volt. Ez volt a titka. Csak látszatra férfi, voltaképp mások életén szívóskodó pióca. Arcának degeneráltságát agyonfinomultságnak szeretné feltüntetni. Ha akarja, ha nem, csak kukkolója a történelemnek.

A harcot mindig Elek vívta, akit előőrsként tolt maga előtt. Sosem látta meg Kiscsákban a postconquistádort, aki örökkön-örökké biztos talajra lép, és hirdeti: ő tette biztonságossá. Ennek fejében csak jogai vannak, másnak csak kötelességei. Valósággal remegett annak

gondolatától, hogy Elek szabadon szunnyad el. Fogcsikorgatva támadt azokra, akiket eddig megnyerni akart.

- Ez a ti művetek, Szeremleyek! Most aztán verem lett a kút. (Igaz.) És nincsenek megfelelő emberek!

- Nem igaz - mondta nyugodtan András.

- Destruálható embereket keres? - fordult Kiscsákhoz Géza.

- Ne adjatok a számba olyan szavakat, melyeket nem mondtam!

- Valóban nem mondott olyat, amit érdemes megjegyezni - vélte András.

- Anyátok elvétette a lépést - tajtékozott Kiscsák. - A kárpótlást tudni kell hasznosítani! (Szlogen.) Van, aki semmiből sem tanul. (Szlogen.) A pénznek azóta nincs szaga, amióta feltalálták. (Hazugság.) Húzd föl a nadrágod szárát, Szeremley András, ha mered!

A részvénytársaság alakuló ülése megdermedt. A pletykának szárnyai vannak. Mindenkinek volt elképzelése a várható látványról. Csak Elek úr nem tudott semmiről, mégis megütődött az otromba felszólításon. Magánügy a nadrág. A test magántulajdon. (Habeas corpus.) Legalább ennyit tudhatna az, akinek a szemérem nem téma. Döbbenet ugrott fel, mikor András felhúzta a nadrágszárát, s ott emberi lábhoz csakugyan nem hasonlítható pata látszott, amit csak lábfejnél takart az ügyes ortopédcipő.

- Kilátszik a lóláb! - visította Kiscsák Márton magas fejhangon. - Az anyád lovakkal közösült, osztán ránk keni!

Elek úr irdatlan pofont kevert le Kiscsáknak. Az alakuló gyűlés is elhatárolta magát, s behívták a folyosón várakozó félbolond Tóth Jóskát. A két Szeremley és Elek úr épp ment, mikor az új jelölt jött. Nem hittek a szemüknek.

Az Aetna árnyai

Empedoklész hallal kínálta Kimónt. Az acháj mohón falt, s időnként mosoly suhant ajkán, ahogy lopva az orvos töprengő arcára tekintett. A tudós keveset evett, annál többet ivott, de ennek közvetlen hatása nem maradt. A messze földön híres sziporkázó szellem teljes fényében csillogott Miltiádész fiának kedvéért, aki messziről jött ide, s messzire távozik. Ám táskás szemalja, puffadt kézfeje, nehézkes lábai elárulták a vízkört vendége előtt. Empedoklész mégsem külseje, hanem szenvedélyes, kielégíthetetlenül nyugtalan kíváncsisága különböztette meg Zeusz fiaitól. A bátorságot, a tett magasabbrendűségébe vetett hitet elvontságához szokott anyagában szinte lehetetlen felkelteni.

Mi készíti ezt a páratlan elmét, akit az egész világon bármely polis szívesen mondana polgárának, hogy itt éljen az Aetna lábánál, teljes magányban?

Kimón felpillantott a hegyre, melynek csúcsán sárgásfekete felhő ült, oldalán kihűlt lávapatakok hegedtek, mint hősök testén gyógyuló sebek. Az ércfonatok között apró kúpok dudorodnak, a hegy türelmetlenségének jelei, mely ritkán emeli csúcsig tűzfolyóját, annál többször repeszi oldalát új és új krátereket teremtvé.

Empedoklész házát csak a cataniai kikötő felől lehet megközelíteni. Itt építette föl a tenger és a vulkán között mintha halakon és pineafenyőkön kívül más életet látni sem akarna. Igaz, ifjúkorában bejárta az egész világot, ellentétben mesterével, „homályos” Hérakleitossszal, aki valóban homályos okokból sohasem lépte át annak a háznak a küszöbét, amelyben megszületett.

Kiismerhetetlen népség a tudós, akár istennőjük a lángeszű Pallasz Athenái, kinél több ellentmondást hordozni már-már lehetetlen.

Lehetetlen? És Ió?

- Mi a véleményed Ióról? - fordult hirtelen Empedoklész felé.

Az orvos kíváncsian hajolt előre. Apró szemei szinte szúrtak, lebiggyedt száján gúny készülődött kicsapni, aztán meggondolta magát.

- Azért kerestél föl, hogy erről a kétes egzisztenciájú istennőről kérdezd a véleményemet? Szerintetek az egyetlen örült isten. Nyilván ezért tartják földibbnek a többinél, s alakja köré rengeteg mítoszt szőnek.

- Te orvostudós vagy, alakod köré mégis rengeteg legenda szövődik. Állítólag csodákat művelsz.

- Biztosítalak, fiatal barátom, ha csodákat művelnék szívesen szórakoztatnának velük. De csak egyetlen csoda létezik Kimón, ha egy szív - ez a nem nagy terjedelmű, buta kis húsdarab - egy másik szív jelenlétében gyorsabban ver. Nagyon remélem, ezt mindenki átéli legalább egyszer, orvosi közreműködés nélkül is.

- Azt mondják: meg tudod gyógyítani az örülteket! Felviszed őket az Aetnára, s gyógyultan jönnek le onnan. Senki tőlük zavaros beszédet nem hall többé, s olyanok lesznek, mint a többi ember.

Empedoklész felnevetett, s hátrahúzta ülőkéjét a pineák árnyékába. Jókedvében nem volt semmi feszült vagy erőltetett, a tudós jól szórakozott vendégén.

- Azt mondd, gyógyultjaim olyanok lesznek, mint a többi ember... Nos, ez is a gyógyulás egy fajtája. A legtöbb bolond ugyanis csupán annyiban bolond, hogy más, mint a többiek. Ám hidd el nekem, néha sokkal jobb lenne, ha egy úgynevezett normális ember megkérdezné magától, vajon mitől normális ő, és mitől bolond a másik. Egészen meglepő válaszoknak lehetnénk tanúi.

- Ugye, te Szibariszból származol?

Az egyszerű kérdésre Empedoklész arca megfeszült, majdnem ragadozó kifejezést öltött. Kimón tovább szemelgette a kezében tartott szőlőfürtöt, s nem nézett rá, csak mikor hosszúra nyúlt a csend. Vendéglátója különös tekintettel nézte őt, mintha m á s nézne Empedoklészre keresztül, s m á s t látna, mint Kimónt. Mielőtt felfogta volna a metamorphozist, vendéglátója kilépett belőle.

- Egyszerűbb lenne, ha elmondanád, amit akarsz. Hogyan függ össze Ió, az örület meg az én származásom? És miért olyan fontos ez neked, hogy legnagyobb hadjáratod előtt Szicíliaig hajózol, holott a perzsák még egyáltalán nincsenek legyőzve...

- Athént már nem fenyegeti veszély, erre vigyáz Perikles. A perzsák - ha nincsenek is legyőzve - annyszor lettek tönkrevérve, hogy ez az utolsó hadjárat meg fogja hozni a győzelmet is. De éppen azért, mert nagy csata lesz - s lehet, hogy számomra utolsó -, szeretnék megérteni valamit, ami mindennél nagyobb hatást tett rám. Szeretném tudni, hogy nem vagyok-e ...

- ... bolond?! - fejezte be fürkészve az orvos.

Kimón bólintott. Empedoklész tekintete a katona magas homlokára siklott, oda, ahol makrancos fürtjei alatt két erős csont öklelően emelte a koponyatetőt, mintha szarvak készülének áttörni. Kimón követte a pillantást, s balkezevel tétován megérintette a területet, ahová az orvos figyelt. Aztán vállat vont, s végignyúlva heverőjén beszélni kezdett.

- Száműzetésem idején történt, amikor gögös jelentéktelenségemben azt képzeltem, mindent átéltem, ami átélhető: a legnagyobb dicsőséget és a legnagyobb szégyent, hatalmat és bukást, hálát és hálátlanságot, szerelmet és árulást, barátságot és hűtlenséget, sikert és kiábrándulást. Nem akartam semmin változtatni, mert semmi sem volt számomra vonzóbb a tengernél, ahol nem kellett embert látnom. Hajómon csak két barátom tartózkodott, Emmaus és Remón, akiknek megígértem, hogy ellátogatunk a tarentumi öbölbe Szibarisz romjaihoz. Remón gyűjti a háborúk történetét, miért ne járjak a kedvében én, aki csinálom a háborúkat?! A kövekben semmi érdekeset nem találtunk. Szibarisz területét alig lehet megkülönböztetni egy kőszivatagtól. Remón elhatározta, hogy felvázolja a hajdani várost, s Emmausszal hármásban kószáltunk, s egyszer csak egy falba ütköztünk. Hihetetlen volt az egész! A falat látnunk kellett volna a kietlen terepen, de nem láttuk. Ráadásul olyan hosszúnak tűnt, hogy nem találtuk célszerűnek elindulni egyik irányba sem, inkább megpróbáltunk átmászni rajta. Amint a fal tetejére értünk, megváltozott a levegő. Mintha idegen világba léptünk volna... Amit megpillantottam, elvette a hangot a torkomból, s nem tudtam többé: bízhatok-e a szemeimben. A távolban hatalmas fekete óriás állt lábait szétvetve, miként Atlasz vagy Memnon állhat terhe alatt, s fölfelé fordított tenyérrel figyelt egy rozsdavörös testű fiatal nőre, aki felemelt jobbkezeében fénylő tárgyat tartott. Olyat, mint a Nap kicsiny mása. Erre a sárga korongra figyelt őt térdeplő szibarita. Feljűk indult Remón is. „Ki vagy te” - kérdezte a nőt. Lenyűgözött bennünket annak ősi etruszk-sicul keveréknyelvű válasza: „Az Aetna árnya vagyok, Ió, a vasfelhő...” Remón és Ió sorsa egybefonódott. Tudtuk mind, akik átértük ezt a pillanatot. Ekkor a fekete gigász keze megmozdult. Mintha maga az Aetna indult volna meg! - „Jövök, Typhon!” - kiáltotta Emmaus és elbűvölten ugrott le a falról, mert azt hitte: Gaia nagy fiával találkozott.

Mielőtt bármit tehettem volna, az egész káprázat egyik pillanatról a másikra megszűnt. Azt sem mondhatom, hogy eltűnt, mert még az is folyamat ahhoz képest, ahogy hirtelen ott álltam - egyedül!

- És azóta keresed őket - inkább állítja, mint kérdezi Empedoklész.

- Két héten át tűvé tettem értük a környéket, s további két héten át vártam. Azóta is, a hatalom minden eszközével kutattam utánuk. Én is, családjuk is... Hidd el, ez nem kevés! Emmaus nagyreményű patrícius család utolsó sarjának született, eltűnése anyját halálba, apját az örületbe kergette. Remón katonacsaládja azonban helyettük is küzd és kutat. Én pedig nem tudom felejteni. Valamennyi jósdát végigjártam, de csak beletörődést sugalltak - kivéve a thébait. Ott ezt hallottam: „Keresd a szibaritát nappal éjjel ne akard tette bírní a titánt elkerüld minden öbölben vasát találod azontúl”.

- S hogyan gondolkoztál?

- Te vagy az egyetlen szibariszi, akit ismer a világ. A szibarita. A többi utalás-kapcsolatot tőled követelem.

- Csodálatos a bátorságod, Kimón! - kiáltotta őszinte elragadtatással Empedoklész, majd hirtelen elhallgatott, s feszülten fülelt az Aetna felé. Kifinomult érzékei felfogták a hegy gyomrából induló morajt, mely annyira más, mint a tenger zúgása. A csúcson trónoló lassú gomolygású felhőlánc hirtelen tölcsért nyitott az ég felé és fehér tajtékot bocsátott a magasba.

- Kitor a vulkán! - kiáltja feléjük Klemantenosz a karcsú acháj hajóról, melyen parancs nélkül életbe lépett a készültség.

Az Aetna retteneteset kondult. Üregében bugyborékolva forrott a rozsdavörös ércfolyó, s mint iszonyú dobverő támadta a hegy sziklafalát. Kimón hátrált. Empedoklész viszont fürgén futott a hegy felé.

- Ez aztán a színjáték! Félelmetesebb a perzsák összpontosított támadásánál! - nevet Klemantenosz.

- Ió! - mutat egy oldalsó kráterre Kimón - te is azt látod, amit én?

- A felhőn pihenő istennőt gondolod? Lehet Ió, miért ne?

- Kezében ott van a pici nap! És most figyeld Empedoklészt: az ő kezében is ott van a pici nap! Hiba volt idejönnünk. Empedoklész nem ember!

Kimón lélegzetviszafaftva mered Empedoklész egyre kisebbedő alakjára, akit már nem köt semmilyen gravitáció. Könnyedén fut Ió krátere felé. Szinte úszik a levegőben, teste hasonul az istennő rozsdásrőt felhőalakjához - kezében messze ragyog a parányi nap.

Ió belép a kráterbe, s Empedoklész gondolkodás nélkül követi. A hegy - mintha megkapta volna táplálékát - elcsitul.

Kimón lehajtott fejjel indul a hajó felé. Amint a fedélzetre lép, azonnal elindulnak.

- Szibarisz katasztrófájával kezdődött. Azóta forr az Aetna, és egyik érthetetlen dolog követi a másikat. Hiba volt Empedoklésznel keresnem a barátaimat, hiszen az ő keze is benne van eltűnésükben. Átalakítanak minket - jött rá az igazságra Kimón, s megtapogatta fején a dudorokat.

* * *

- Empedoklész nevű szereplésem véget ért - nevet rugalmas, rozsdásrőt titanit társaira Emp. - Nem vesztegettem a szilárd kérgen kívüli időt, nagyszerű anyagot kaptatok a kiválasztottakban!

Temp és Od összenéznek.

- Erőterben sem sokáig bírták a szilárd földkéreg alatt rejlő amorf bazaltréteg számukra iszonyú hőfokát - mordul Od.

- Az első öt átalakítását Ió mégis megoldotta. Formára megtartották ősbolygólakó voltukat, belső kapacitásukat tekintve azonban titanitok - közli Temp.

- Ki fogják bírni a Föld téridejét?

- Mindent. Megértették, hogy a Föld olyan bolygó, mely kalcionális titanitot nagyobb arányban tartalmaz, mint vastitanitot. Felfogták a sóveszélyt, amit a kalciumos bolygófelszín jelent. Öten vállalták a tökéletesebb matéria szorítását.

- Miért hangsúlyozod az ötöt? Mi történt az utolsó kettővel?

- Kérdezd inkább: mi történt Ióval?

- Nem értem.

- Mi sem, Emp. Ió egyszer csak érezni kezdett. Elhanyagolta Emmaus és Remón átalakítását, azt mondta, hogy még nem gyönyörködött bennük eléggé.

Emp, Od és Temp egyszerre nevetett fel. Az, hogy a szinte sózsákoknak tekinthető bolygólakók gyönyörködésre adnának lehetőséget - az úrviccek legjobbjának rangjára emelkedett.

Emp azonban Kimón elbeszélésére gondolt. Arra, hogy Ió milyen költőien fejezte ki magát... „Az Aetna árnya vagyok. Ió, a vasfelhő.” ...és hogy is hangzott a jóslat: „éjjel ne akard tette bírni a titánt!” Emp mérlegelni kezdte: lehetséges-e a titánra gyakorolt földi hatás? Lehetséges-e, hogy Ió m e g v á l t o z o t t ?

- Beszélnem kellene Ióval.

- Nagyon vigyázz! - óvta Od. - Ió r a v a s z lett.

- Mit jelent ez szerinted?

- A kombinátor jelezte, hogy Ió megadta az öt földinek tudományos képesítésünk sűrített alapjait. Kantot megtanította a gondolatok anyagiságára, s arra, hogy hogyan kell az idő megkötöttségét feloldani. Darwint a szenvedések biológiai okára, hogy elrettentse őket a haláltól, s tudatosítsa bennük egy másfajta életre való feltámadás lehetőségét. Einsteint a téridő relativitással való kitágíthatóságára. Teilhard de Chardin előtt felfedte a vertikálisan lüktető világegység célirányultságát. Oppenheimer beprogramozása a tömeghiányból elinduló láncreakciók valamennyi egyenletének mágneses alkalmazási körére szolt.

- Az embereknek nagyon rövid időn belül kell elhagyniuk a bolygót, mindez tehát logikus.

- Csakhogy Ió folytathatja!

- Nem folytathatja, ha csak ötüket alakítottátok át!

- Ez az éppen! Emmaust és Remónt mint v á l t o z a t l a n bolygólényeket képezi ki.

- Ez az, ami lehetetlen - mosolygott elnézően Emp.

Temp és Od hallgatott. Komolyan és aggodalommal. Emp sarkon fordult, s elindult az Aetna folyosóin. Ió szobája azonban üres volt. A kozmonauta tudta, hogy Ió nem lehet máshol, mint a vulkán központi kráterében, közvetlen közelben a magmához. Óvatosan közelített. Ió egyedül volt Remónnal. Függhálóban ringott, s Remón nézte a gyönyörű testet. Ió játszott a mágneses taledekkel, melyek egyenletes aranyragyogással szórták a fénynek azt a fajtáját, melyet az emberek a Nap öccsének tartottak, holott a kráterhő elviselésére tesz alkalmassá.

- Legalább ezek kezelését tanuld meg! Segítségükkel kibírod azt a 20 napot, amíg visszatérünk a Planctosról. Értsd meg, hogy nem vagyunk istenek, nincsenek korlátlan lehetőségeink. Az a munkánk, hogy elhárítsuk a bolygóveszélyeket. A Planctos atomtűzben ég, el kell oltanunk!

- Ami nektek 20 nap, az a Földön 2000 esztendő - válaszolta közönyösen Remón - nincs fogalmatok az ember kicsinységéről! Ha lenne, nem ajánlottad volna föl, hogy kétezer évig emlékezzen rád!

És ekkor Emp valami olyasmit látott Ió szemében megcsillanni, amit csak a Kérgen látott az emberek között. Ió ébren álmodott. Lenyűgözte, hogy Remón értékesebbnek találta vele töltött egyetlen napját, mint a korlátlan hatalmat az emberek között. Meggyőződés nélkül folytatta.

- Kell az évszázadok célszerű irányítása, hogy képesek legyetek a bolygó elhagyására vagy átalakítására.

- Ugyan miért vesződnénk ilyesmivel? - vont vállat a katona. - Épp te mutattad meg tökéletlenségünket, Ió. Ez a bolygó sosem fog átalakulni. Meg kell semmisíteni!

Másodszor lángolt föl a veszedelmes fény Ió szemében. Emp tudta, hogy most ütközik össze benne a titánok minden életet menteni akaró jóindulata és a földi érzésektől érintett nő. Jónak látta a közbeavatkozást, s hozzájuk lépett.

- Hol van Emmaus? Sehol sem találom.

- Emmaus nem élte túl a szégyent, hogy Typhonban nem ismerte föl a szuperrobotot - közölte egykedvűen Remón.

Emp visszatántorodott Remón erejétől. - Képesé tette Remónt a deuton-alkalmazású hidegfény metamorphozisra? - kiáltott Ióra.

- Persze! - válaszolta harcosan Ió.

- A deuton-preparáció alkalmazhatóságához fel kell fedni, hogy milyen hőhatással jár, ha az $E=mc^2$ képlet esetén a c nem plancton-fény, hanem vákuum-fény! Ez még a mi kezünkben sem veszélytelen!

- Az kell, hogy mire visszatérünk: titanit-szerkezetű plazmalakók várjanak ránk. Ehhez Remónnak minden tudást meg kellett adnom.

- Új tudásomhoz nem kaptam új személyiséget - emelte fel a hangját Remón. - Igaz, nem is egyeztem bele. Ember vagyok és az is akarok maradni. A Föld van értem és nem én a Földért!

Emp nem látott át Remón szavain, de ösztönösen vitába szállt.

- Ez az emberek legnagyobb tévedése! A Kozmoszt csak a Föld érdekli! A Föld megvan ember nélkül, de ember nem létezhet Föld nélkül. Jelenlegi formátok elpusztítja őt. Vagy el kell hagynotok, vagy meg kell változnotok. Be kell bizonyítanotok, hogy ismeritek a kozmikus evolúció titkát, melyben a bolygó a metamorphozis eszköze!

Remón karba fonva kezeit némán nézte a titánokat. Szemében többé nem volt élet, csak elhatározás. Nyugodtan hallgatta Iót, aki lázasan magyarázta, hogy a planctosi mentőakció 20 napja Remónnak is elrepül, noha mint ember, évszázadokat él ezalatt. De ott lesznek a földi nők! A katona elmosolyodott, mintha varázsszót hallott volna. Földi nők?! Dúskálni fog bennük, ideje lesz bőven...

Ió sürgetni kezdte a Planctos mentését. Typhont - a földiek által ismert robotot - 12 más akcióból kivont társával együtt behajózták. A robotoknak köszönhetően a Planctos megmenekült. A vártnál hamarabb indulhattak vissza, és egyetlen időegységet sem vesztegettek el.

Od bekapcsolta a koordinátakutató automatát. Temp folytatta az analízist, amit voltaképp azóta sem hagytak abba, mióta elhagyták a Földet.

- A társadalomnak nevezett képződményüket sem tanulmányoztuk eléggé. Emp - mint biogén lény - valósággal kimenekült belőle. Ez nem hagy nyugodni - mormogta Od.

- Remón viszont ősi katonacsaládból származik, s a katona felette áll az ilyen képződményeknek - vetette ellen Ió.

- Nézzétek! - kiáltotta Od. - Ahol a Föld nevű bolygónak lenni kellene: nincs semmi sem!

Az űrhajó utasai mind Iót figyelték, aki egyszerre siratta a Földet, és ottani lakhelyét, az Aetnát. Fölöslegesnek tartotta fölvilágosítani társait arról, hogy a titánokat az emberiség gyilkosainak tartja. Az ember, ez a parányi lény arra volt büszke, hogy bolygója az övé, érte és neki teremteték. Arra, hogy a Földért szembe kellene fordulnia a Kozmosz mástípusú lényei-vel: nem készült fel. Ió szerelmet sugárzott, be akarta bizonyítani, hogy az embereket lehet szeretni. Remón azonban meglátta, hogy mindez a jövőbeni titánoknak szól. Csak azért küzdenek az emberekért, hogy minél hamarabb másnak lássák őket.

„Az embernek csak bátorságra van szüksége” - gondolta Remón - és bátor maradt mindvégig - a Föld haláláig -, amit kozmikus alapossággal készített elő.

Az iferit hold

Mióta teherhordó Szinbád felesége lett, Zubeida gyakran elfáradt. Apja házában többet álmodott, mint élt. Babonás tisztelet vette körül, mivel a Káf hegyén született. Ezt állította Fatime, s ő sosem hazudott. Anyja valószínűtlen teremtként élt Zubeida emlékeiben. Legjobban erejére emlékezett: játszva elvégezte, ami alatt tíz szolga meggörnyedt. Ráadásul nevetett hozzá, szép fogai harapták a levegőt. Fátyolt nem viselt. Musztafa sosem ellenkezett feleségével, hosszú szakállát simogatva gyönyörködött benne. Nem ismert nőt Fatimén kívül. Sosem hangoztatta ezt, de mindenki tudta róla. Mikor majdnem öregen egyik útvjáról feleséggel tért haza, a bagdadiak összerosolyogtak: mindenkit utolér végzete! Fatime tetszett nekik, különösen szép volt, idegen és kíváncsi. De nemcsak meséltetett magának, hanem ő is mesélt lélegzetelállító történeteket, melyekből a bagdadiak annyit értettek meg, hogy Fatime nem Allah leánya. Nem lepődtek meg tehát, mikor ideje érkezvén elhagyta a várost, és gyermekét szemük elöl rejtve szülte. Dicsértessék Allah, ki gyönyörűnek teremtette Zubeidát.

Kicsi volt még, mikor anyja egy napon belepillantva ezüsttükrébe nagyot kiáltott és össze-csuklott. A gyermek fölvette a tükröt, s ő is belenézett, de nem saját arcát látta, hanem a Káf sugárzó csúcsát. A Káf kéken ragyogott. Ameddig fénye ért úgy tűnt: a földtől nyeri az ég kék színét. Kupolaalakú ormán felhők ültek, melyen hatalmas madarak árnyéka látszott, kiknek iszonyú röptét égi moraj kísért. Zubeida akkor is hallani vélte ezt a morajt, mikor Musztafa kézenfogta és elvezette a halottól.

Musztafa a temetés után még hallgatagabb lett. Szemével most leányát kísért, s hagyta, hogy körülvegyék a mesemondók, akik távoli országokról meséltek, melyeket sosem láthatott, csoda-gyümölcsökről, melyeket sosem ehetett. A fogékony lélek egyre érzékenyebb lett az őt körülvevő hétköznapiak iránt, a keményebb tréfák megsebeztek, a fűszerebb ételek ingerelték. Emberek közül csak az érdekelte, aki szépen beszélt szépet. Így szerette meg a teherhordó fiút, aki mások után cipelve kosarakat színültig földi jóval, ezt mondogatta:

Keserves életem örömtelen, sötét,
Míg mások élvezik szelíd árny hűvösét,
Minden kis porcikám izzadt kínban feszül,
Vállamra e teher mindjobban nehezül.

Zubeida mindig teherhordó Szinbáddal hozatta haza, amit a bazárban vásárolt, s hallgatta őt. Apjának is elmondta szavait, és Musztafa bólintott rájuk. Hanem egy nap, mikor a teherhordótól ezt idézte:

Pedig mind ugyanúgy egy cseppből eredünk,
Egyenlő embersors a földi életünk,
És mégis: bús koldus, fanyar ecet vagyok,
Az meg bor, mely nemes kristályon átragyog...

Musztafa nem bólintott. Töprengve simított egyet hófehér szakállán, majd így szólt: „Nem egészen így van ez Zubeida. Nem gazdagság és szegénység az elválasztó, hamar eltűnhet ez a határ. Hanem az e r e d e t egy cseppjében hibázik valami.” Apja ekkor már annyira öreg volt, hogy ennyi szó kimerítette. Lefeküdt aludni, s nem ébredt föl többé.

A lány anyja mellé temettette apját, síremléket emelt följük, mely sok pénzt felemésztett. Kifizette azokat az összegeket is, melyeket barátok és ismerősök kértek, mondván: Musztafa ennyivel és ennyivel tartozott nekem. Csakhamar nem maradt egyebe, mint a szülői ház, de az

nem adott enni. Mikor Zubeida az éhesek közé kezdett számítani, az emberek nem ismerték meg, és nem meséltek neki. Csak egy ember nézett rá változatlan szeretettel, teherhordó Szinbád, akinek éppúgy kellett volna a pénz, mint a lánynak, de éppúgy nem értett megszerzéséhez. A két árva mégis jobban vágyott egymásra, mint aranyakra, és nagyon boldogok voltak nászéjszakájukon.

Teherhordónak azonban a felesége is teherhordó, és Zubeida gyakran elfáradt. A szegénység, mint valami rém, a kimerülés szürke fátyolával borította be szívét és agyát. A gyönyörű Zubeida lelke egyre kisebb lánggal égett, lelkében nem jelent meg semmi kép. Hiába nézett önmagába, nem látott semmit, csak valami fájó tengerkék lüktetést, mely pusztította és feszítette, annyira gyötörte, hogy Zubeida úgy gondolta: meg is öregítette már. Elővette az ezüstitükröt, hogy megnézzze magát, de a tükörből Fatime nézett vissza rá. Egészen apró volt, és mutatott neki a távolban valamit. Zubeida megdörzsölte a tükröt, hogy jobban lásson. Ekkor hatalmas ifrit jelent meg előtte, s fürkészve nézte őt, a tükör azonban leesett, s az ifrit eltűnt.

..... Két időegységet tartózkodtak a bolygón, mikor Káf összehívta az ifriteket. Elfordult a műszerfaltól, s az ablakon keresztül figyelte a rakétatestbe suhanó apró gépek árnyékát. Arra gondolt, hogy a bolygólakók nyelvén ifrit árnyékot jelent, valami anyagtalan mindenhatót. Káf nagyon szeretett volna a nekik tulajdonított végtelen erők birtokában lenni. Nagyot sóhajtott, s belépett a központi terembe. Kezet fogott munkatársaival, s bekapcsolta a szórógázító automatát.

Dzsin - mint mindig - elsőnek jelentkezett. A geológus különböző kőzetmintákat és érceket tartott a kezében.

- A szárazföld kemény, hideg és változatos. Lézernél erősebb hatás nem kell az áthatoláshoz. A bolygólakók megkülönböztetik az ásványokat, ezt a gyémántnak nevezett szénszármazékot a legnagyobb értéként kezelik. Továbbá aranyat, ezüstöt, zafírt, rubint kívántak tőlem, ha érintkezésbe léptek a valóságvezetők.

Az ifritek kézzől kézre adták Dzsin mintadarabjait, s halkán nevettek. Szinte valamennyiüknek volt személyes tapasztalata a bolygólakók különös értékrendjéről. Ebbe ütközött a nyelvész épp úgy, mint a mérnökök.

- Iferit? - kérdezte Káf. Egyedül ő nem mosolygott, s ez a többieknek is eszébe juttatta helyzetüket.

- Semmi - legyintett Dzsin -, még származékos formában sem. Közelebb kell mennem a magmatikus központhoz.

Káf elgondolkozott arról a veszélyről, amit a tömör felszínnél is sűrűbb közegbe való behatolást jelent.

- Használhatók a bolygólakók? - kérdezte végül.

Maar és Id egyszerre kacagott fel. Könnyű testük szinte hullámot vetett a jókedvtől. A parancsnok azonban most sem nevetett, s magában arra gondolt, hogy eddig valamennyi útján egy párt alkotott a biológus és pszichológus. Úgy látszik, a magasabbrendű életformák testi és lelki vizsgálata ikertudomány. Maar bekapcsolta a videót, s mind figyelmesen nézték a képeket, mintha új dolgot látnának, holott csak az úrhajóból tapodtat sem mozduló Káf számára voltak ismeretlenek.

Első tekercs: Erdő mélyén áll Szezám, a legritimisebb robot. Maar ügyesen barlangnak álcázza. Emberek jönnek, és Maar sugallja a kódot: „Szezám, tárulj!” A sziklafal - illetve az ajtó - kinyílik. A bolygólakók bemennek, az ajtó helyrecsúszik. Maar kezében halálos pánikot jelez a valóságvezető, a pszichológus óvakodik mutatkozni, csak sugallja a kódot, amit a bolygólakók végre felfognak. Egy darabig próbálgatják, majd idehordanak minden kavicsot, ami csillog. Abszolút érzéketlenek Szezám technikája iránt. Titoknak nevezik a kódot, s aki megsejti, megölik. De van olyan is, aki azért pusztul el, mert az egyetlen szót sem képes megjegyezni. Végül egy Ali Baba nevű bolygólakó keríti hatalmába a barlangot, kiüríti, s amint elhordta értékeit, elfelejti. A robot technikája mindvégig legkisebb érdeklődést sem kelt.

Második tekercs: Id olymódon ad energiatöltetet egy ócska lámpának, hogy a bolygólakók meglássák a ladin erejét. A lámpát biztonsági okokból földfelszín alá helyezi, s többször elmondja a bolygólakó előtt az energia nevét, hogy ez a ladin. Maar egy antigraviton gyűrűt ad a bolygólakónak, hogy könnyen megközelíthesse a lámpást. A kutatók távozása után a két bolygólakó hosszasan tanácskozik, majd egyikük átutazza csaknem a fél földet, s némi huza-vona után egy Aladdin nevű egyénre bízva a gyűrűt és a lámpást. Az ifritek figyelme Aladdinra terelődik. Hátha ez a bolygólakó végre valami fej? Ha a gyűrűt forgatja, Maar áll rendelkezésére, ha a lámpát dörzsöli, akkor Id. A kísérleti alany nem tudja megkülönböztetni őket, mindkettőt „máridnak” nevezi, s pincérnek, bányásznak, építőnek, szállítónak használja. Mindez van a bolygólakók között is, de Aladdinnak azonnal kell minden, s ez a minden mily kevés!

Az ifritek vidámsága nem ismer határt, mikor a videon feltűnik Id, tenyerén egy parányi palotával, amit ide-oda hurcoltatnak vele. Csak Káf nem látja, hol itt a multság. Számára egyetlen tény világos mindebből: a bolygólakók technikai analfabéták, segítségükre számítani lehetetlen. Az már csak aggasztó ráadás, hogy Id hangsúlyozza: a bolygólakók szinte null-életűek, két időegység alatt négy generációjuk halt ki. S mivel oly súlyosan tapadnak a földhöz, mint a kövek, melyekbe szerelmesek, elvesznek mind a vízben, mind a levegőben, de nem tudnak élni egyik nélkül sem. Pusztítja őket a tűz, a hő, a jég, a hó. A lebegést nem ismerik. Ha némi magasságból leesnek, eltörnek és megjavíthatatlanok.

Erről már Rukh beszél. A navigátor szerint repülőgépet madárnak tekintik, rácsimpaszkodnak, s kénytelen alacsonyan repülni, míg le nem rázza az esztelen potyautast. Rukh tekerceit az ifritek csendes ámulattal nézik, meglepi őket, ha olyan értelmes étellel találkoznak, mely nem ismeri a lebegést, vagy átváltozást. Az ifritek a tőlük súlyosabb matéria szállítására használnak repülőgépet, de roppant kényelmetlennek tartják, mert lassú saját sebességükhöz képest. Navigátor, aki nemcsak rakétákhoz ért, hanem hidroplánhoz, helikopterhez, repülőhöz is, csak űrexpedícióban található. Rukh féltett kincse a parancsnoknak, s egy szó ellenvetést sem tesz az ellen, hogy a következőkben áttér a súlyos törpebolygó mellékholdjának vizsgálatára.

- Szabálytalan, de nincs mit tenni. Kevesen vagyunk - gondolja Káf -, Rukh legalább elővigyázatos.

Ami korántsem mondható el három féktelen kedvű mérnökéről. Ma és Ra tekercei peregnek, a két óceánszakértő egymást túllicitálva rémisztgeti a tengerjáró bolygólakókat. Időnként Dzsán is beszáll, bár inkább filmezi társait, amint föl-fölbukkannak bűváröltözékükben a parányi hajók mellett, s az így keletkezett „viharban” darabokra hullnak a kezdetleges járművek. Sosem fordul elő, hogy a hajótöröttek elfogadnák Ma vagy Ra segítségét. Deszkákba kapaszkodva hanyódnak inkább napokig. Ezt akarta elkerülni a jólelkű Dzsán, mikor kicsinyített szilikátfejben lövette ki magát a tengeralattjáróból. Gyorsan süllyed, mikor hirtelen háló rántja magasba. A halász elképedve forgatja a szilikátot, s benne a dühödt Dzsánt, de

ahelyett, hogy visszadobná a vízbe: letépi a légszilipet. Dzsán tájékozva robban a magasba, elfelejtve: lenge testük nagysága mennyire ijesztő a bolygólakóknak. A halász reszketve figyel az átváltozást, ujjai közt a letépett ajtóval. „Sal-amon! Sal-amon!” - kérleli Dzsán, s hogy érthetőbbé tegye mit akar, a halász szeme láttára miniatürizál, vissza a szilikátba. A bolygólakó lezárja ugyan a zsilipkamrát, de elszalad. Dzsán fásultan ül a szilikát mögött, míg Ma és Ra újramerítik.

- Tehát így sem megy - foglalja össze Káf - legyünk kicsinyek vagy nagyok, jóságosak vagy kemények velük, egyremegy. Nincs kapcsolat.

Datmára néz, utolsó munkatársára, aki meg se szólalt még. A történész az expedíció egyetlen nőtagja. Egy mondatot mond:

- Lehetséges a kapcsolat, Káf.

..... Teherhordó Szindbád szelíd, szép szavai nemcsak Zubeidát nyerték meg, szerette, aki ismerte őt. Egy nap megismerkedett tengerjáró Szindbáddal, aki hét napon keresztül hét utazását mesélte a teherhordónak, ráadásul minden mese után száz mithkál aranyat adott neki. Könnyebb napok következtek a teherhordó házában. A két hajszolt ember megpihent, s esténként Zubeida ismét mesét hallgatott, tengerjáró Szindbád kalandjait. Figyelmesen hallgatott, mert saját titkát mindenkienél nagyobbak érezte. Talán ez okozta, hogy a nagy kalandor meséi kiábrándították, érzékeny füle azt hallotta meg, ami más figyelmét elkerülte: a tengerjáró életfelfogását, mely szerint jobb lenni a sírban, mint szegénységben, kínban. Érdekelte-e a tengerjárót Mahradszannak, a tenger urának szigete, vagy a tengeri mén? A Rukh-madár szikla-fészke? Az emberevő óriásszörny meséjét egyszerűen kölcsönvette a nagy vak-mesélőtől! Negyedik és ötödik meséjében gátlástalanul gyilkol, pedig akár a tenger véne, akár az élve eltemetettek meggyőzéséhez elég lett volna egy fürge ész. A hatodik és hetedik mesében nagyon úgy tűnik, mintha Szindbád régi helyekre térne vissza, nagyon is jól tudva, hol az a hegy alatt száguldó ékszerfolyó, a Királyok Égővének tengeri szörnyei, s a város, ahol a lakosoknak szárnyuk nő, és nem Allah szolgálja.

- Valamit tennünk kellene! - mondta hirtelen teherhordó Szindbád, mikor kicsúszott kezéből a csillogó csodavilág fonala. Izmos keze ökölboszorult, barna teste megfeszült. Zubeida végigsimított férje keserűvonalú ajkán, magával húzta, megfürdette, s mire Bagdad fölött úrrá lett az éj, a teherhordó mélyen aludott.

Zubeida ekkor elővette ezüsttükrét, s hosszan elnézte a kék derengést, mely belőle áradt. Ismerős volt ez a fény. Kutatni kezdett emlékeiben. Tudta, hogy kéken ragyog Káf hegye, kéken hullámozott előtte az ifrit is. S a szellemnek oly erős volt a szeme, mint Fatimének. Anyja nézett mindenre fürkészve és felmérve, egyszerre okosan és kíváncsian. Igen, igen. Fatimére „kéken” emlékezett, mert egyszer csodát mutatott neki. Aludt már, mikor anyja hirtelen karjába kapta, s kivitte a lugasba.

- Ne aludj, kicsim! - susogta - Amit most látsz, máskor nem láthatod! Oda nézz, Zubeida! Látnod?

Látta, hogy a Hold lassan megkettőződik. Ezüsttányérja mögött megjelenik egy másik, halványkék kupola, mely bizonytalanul remeg az égen, mintha ködből, esőből szötte volna a tündérkirály. Zubeida lelkét szorongatni kezdte valami, sírvafakadt, s anyja csitítva-dúdolva sietett lefektetni.

Ez fáj nekem - ismerte föl Zubeida - gyerekkoromtól a lelkemben őrzöm a kék-holdat, melyhez nincs fogható. - És bátran megdörzsölte a tükröt. Kíváncsian pillantott az ifritre, mely föléje magasodott. Az ifrit meghajolt előtte és várt. Zubeida először is körüljárta vendégét, s megállapította, hogy nem áll a földön, hanem lebeg.

- Nem tudsz állni? - kérdezte tőle.

- Nem tudok - válaszolta az ifrit, s arcán átsuhant a meglepetés. Datmától először kértek olyat a földiek, amire képtelen volt.

- Tudsz ennél hatalmasabb lenni? - faggatta Zubeida ismét.

- Nem tudok - válaszolta az ifrit. Teljes alakjában mutatkozott a lány előtt, melynél valóban nem lehetett nagyobb, csak kisebb, de ez nem érdekelte Zubeidát.

- Tudsz életet adni a halottaknak? - fürkészte most.

- Nem tudok - mondta szomorúan az ifrit, s lehajtotta fejét. Nagyon jól tudta, mire gondol Zubeida, hiszen ő maga volt, aki Fatime testében keresett kapcsolatot a földiekkel, de neki is tapasztalnia kellett, hogy a halál oly súlyossá teszi a testet, mellyel megmérkőzni nem tudnak. Datma egyetlen ifrit-nap alatt élte le Musztafa feleségének huszonöt esztendejét, s most titkos büszkeséggel érezte: nem volt hiába! Lánya sorsa földi sors, de szíve és agya ifrit. Lelke megkötözhetetlen, lebegő.

- Látni akarom tengerjáró Szindbád csodáit! - parancsolta Zubeida, s az ifrit lágyan tenyerébe emelte őt. Nemcsak megmutatta, hanem meg is magyarázta a látottakat. Az ifritek várták őket, legalább olyan kíváncsiak voltak Datma lányára, mint ő rájuk. Ma és Ra beültették a tengeralattjáróba, bekalandozták a tengerfenéket. Zubeida látta az elsüllyedt hajók szétszórt kincseit, s nem kívánta meg. Látta a tengeri csikókat, szökőkutakat lövellő bálnákat, de nem tett rá nagyobb hatást, mint a jó öreg Dzsambul, apjának kétpúpú tevéje. Dzsán és Dzsín megnyitották előtte a hegyek gyomrát, ahol aranyfolyó és gyémántpatakok folytak, ám ettől nem lett gyorsabb érverése. Maar és Id repülni vitték, de Zubeida megérezte, hogy Datma tenyerén gyorsabban utazott.

- Látni szeretném, hogy ti hol éltek! - mondta az ifriteknek, s csakhamar előtűnt Aepyornis karcsú kúpja. Káf most is a vezérlőteremben tartózkodott. Sosem-mosolygó pillantása felderült, mikor meglátta Datma bátor lányát.

- Nem félsz? - kérdezte tőle, s kérdése jogos volt. A nyolc gigászi ifrit közt porszemnek tűnt a kis bolygólakó.

- Nyolcan vagytok? - kérdezte válasz helyett Zubeida, és az ifritek mosolyogtak. Beszéltek a Nagy Energia Körről, ahol millió és millió ifrit él. Beszéltek könnyű és lebegő világukról, melyből kisodródtak a fekete bolygó kiszámíthatatlan vonzása által. Beszéltek az anyagról, amit keresnek, ami nélkül nem hagyhatják el az idegen világot, mely nekik igencsak kicsi és hideg. Beszéltek kilencedik társukról, Rukhról, aki a csillagok közé indult iferitért. De Zubeida kérdésére, hogy mi az iferit, zavartan néztek össze. Hogyan magyarázzanak meg egy bonyolult atomszerkezetet, bomlási reakciókat, rádióaktív sugárzást?! Soha jobban nem érezték a távolságot, mely őket ettől a gyermekded bolygótól elválasztja.

És Zubeida tanácstalanságukból megértette, hogy az ifritek nem isteni lények, csupán idegeknek. Tartoznak valahová, ahogyan ő Szindbádhoz tartozik, a keserű, szilaj teherhordóhoz, ki szelíd és szép szavakkal panaszolja, ami neki fáj. Örömmel gondolt arra, hogy Szindbád bánata orvosolható, a Föld nagy és gazdag. De ki adja meg azt, ami neki kell? Ki látta a kék holdat? Teljesíthetetlen szenvedélye megsajnálhatta vele az ifriteket. Ugyanazt érzik, amit én,

gondolta Zubeida. Bele fognak halni, hiszen ők sem halhatatlanok. És töprengve-vívódva beszélni kezdett nekik a hold-árnyékról, amit egyetlen egyszer látott, ami kék és remegő, mintha ködből és esőből szótték volna. Az ifritek pedig egyre nagyobb izgalomba jöttek, míg végül Datma mondta ki: - Nem lehet más, csak iferit-hold! Pályáját ki lehet számítani, ha földi létem időegységében a mellékbolygó takarásában volt!

Káf keresni kezdte Rukh koordinátáit, míg Ma és Ra betáplálták az adatokat a központi agyba. Datma arról vitázott Maarral, hogyha földi létében tudott az iferit-holdról, akkor régebbi emléknymának kellett lennie, s akkor lehet, hogy a mellékbolygónak mellékbolygója van, ami esetleg mozdulatlan.

Dzsín cselekedett. A geológus tenyerére emelte Zubeidát, majd Dzsánra pillantott és kísértelt a belső startpályára. A mérnök már a komóban ült, mire Dzsín beszállt.

- Megkeressük a kék holdat -, mosolygott az ifrit a földi asszonyra, aki oly sokat adott nekik.

Alattuk rohamosan kisebbedett a Föld, felettük nőtt a Hold. Mikor megkerülték, kiderült, hogy nem kíséri apróbolygó. Ám Rukh jelentkezett, Káf adatai alapján megtalálta az iferit-holdat. A komp tovasiklott a Nap felé, Zubeida szeme előtt táncot járt az égbolt, eltűnt a fent és lent, a csillagképek riadt magánnyal hunyorogtak a semmibe. Az iferit-hold úgy nézett Zubeidára, mint mélykék szem. Az úr barna arcából rátűző kék ragyogás átjárta lelkét, felpattantotta lelke zárait. Pontosan tudta, mit kell tennie.

Nem ment ki Dzsinnel a ködbolygóra, tudta, hogy az ifritek most szolgálatukba hajtják, elpusztítják azt. Dzsán tenyeréből nézte, amint Rukh elhelyezi a ladin-tölteteket, Dzsín előkészíti a tartály-automátákat, és a szezámok magukba zárják a széthulló kék-holdat. Dzsán, aki megsejtette a parányi lényben végbemenő érzéseket, arról beszélt neki, hogy ez nem valódi égitest, saját felderítőik szórják szét az űrben az iferit-holdakat, mert tudják, hogy kemény és idegen világok fogják körül a Nagy Energia Kört, mely az ő hullámlétüktől idegen. Amit most találtak meg, azt a Krónos legénysége hagyta itt, Pro, Met, He és Us. Az ifrit elhallgatta, hogy ami nekik nemrég volt, az földi mértékben őskort jelenthet, s minden jel arra mutat: épp Krónos utasai ismertették meg a bolygólakókat a tűzzel, szánva parányi védtelenségüket.

..... Mikor az Aepyornis utolsó villanása sem látszott már, hajnalodott. Zubeida zirbadzsét készített Szindbádnak, s a teherhordó mélykék szeme felragyogott kedvenc étele láttán. Egész nap vidáman hordozta a földi jókkal színültig telt kosarakat, este arról beszélgetett társaival, hogy igazságtalan az ő nehéz sorsuk. Szelíd és szép szavait egyre többen hallgatták, s egy nap Harun ar-Rasid kalifát elsöpörte a teherhordók lázadása. Szindbád haladt az élen, s egy zászlót emelt magasra, amin apró kék hold ragyogott.

Zubeida hímezte neki. Ez volt az egyetlen, ami emlékeztette az ifritekre.

Köd előtte, köd utána...

A romot már benőtte az inda, de Tarkatzu látta a kövek testét, és hirtelen visszafogta lovát. A fehér mén felháborodva fűjt. Ritkán fogták vissza őt, a Nagy Fehér Ló ivadékát -, akiért háborút folytatott a kínai császár -, de itt mindig meg kellett hőkölnie. Sörénye tövén gyöngyharmatként csillogott a gyűlölet nedve. Undort érzett a világító kövek iránt, de meg se moccant. A Fehér Ló utódait másként nevelik, mint a többi. Rajtuk vezérek száguldanak a kiismerhetetlen sztyeppén. Ha lovuk engedetlen, szívenszúrják. Tarkatzu könnyekkel szemében nézte első lova halálát, miközben Ataf száraz hangon magyarázta: ez nem kegyetlenség, hanem szükségyszerűség. Akinek az állat nem engedelmeskedik - embernek sem tud parancsolni. Vezér leszel! - vetette oda keményen Tollsú - Vezér leszel! A hangja szakasztott olyan, mint Atafé. Ha háta mögött szólalt meg valamelyik, sosem tudta, hogy a táltos vagy a sámán beszél? Szél zörgött nyelvükön, ismeretlen erdők susogása, mely belé ivódott, vele és benne nőtt fel, mintha testrésze volna. Elvonta pajtásai mellől, sosem engedte teljessé válni szilaj örömét, s a rákényszerített fegyelem hideggé tette, kegyetlenné.

Tarkatzu népének rettenetes híre nőttön nőtt. Már vezérré emelése is maga volt az iszonyat: nemcsak szétverte az addig győzhetetlennek hitt Sárga Hordát, hanem a foglyokat sajátkezűleg fejezte le. A kán fejéből kupát csináltatott, és abból itta a bort apja búcsútorán. A haldokló Ogmogur szeme egyetlen villanásával küldte el a táltost, mikor bevezette hozzá vezérfiát. De szelleme ottmaradt közöttük, mindketten érezték.

- Születésed és vezérré választásod idején - mely egyben az én halálom ideje is - az Összeférhetetlenek kötelessége magára hagyni a búcsúzó és érkezőt. Még egyszer leszel egyedül, Tarkatzu.

A fiú ivott a koponyaserlegből, s egy szót sem szólt. Nem hitte el magányukat, de ennél fontosabbnak tartotta, hogy az beszéljen, akinek ideje kevés.

- Kezdetnek nem rossz a tatár kán fejéből inni. Bebizonyítottad, hogy a hét törzs szövetsége erős. Egyek vagyunk ellenségeink számára heten, Fehérlő Fiai. Sose felejtssd, hogy ezt az Összeférhetetleneknek köszönhetjük. A táltosok hozták létre az egyezséget, és a sámánok tartják össze. Vigyázz arra, hogy mire figyelmeztetnek! Ők többet tudnak nálunk. De hagyd meg szabadságukat, és sose keresd furcsaságaik okát, bármit tapasztalsz! A táltos más ember, mint én, azért táltos. A sámán pedig mindenki mástól különbözik. A táltosnak is parancsol - így tapasztaltam én és a törzsfőnök is. Nem árt nekik sem a tűz, sem a víz...

Ogmogurt heves kín rázta meg. Belemarkolt a medvebőrbe, s szörnyű fájdalmától szeme vérbeborult. Hosszú, fehér szakállán, szája csücskén vérpatak indult sovány válla felé.

- Három dolgot kell megtenned - suttogta egészen magához húzva a fiú göndör fejét, hogy annak piros ajka az ősz tincseket érintette. - Vedd feleségül Tétény lányát, Enéhet! A kende törzse legnagyobb, lánya okos és szép. Második... az igazi szarvas...

Hirtelen nagyon hideg lett körülöttük. Tarkatzu tudta, hogy apja szíve nem ver többé, de moccanatlanul ölelte még. Aztán megérezte maga mögött Atafot, felállt, és hideg pillantását a táltosra függesztette. Bal arcán halvány vörös csík száradt, mellette, szája szögletén kevés szürke por. A táltos előbb köntösével, majd ujjával letörölte a szemcséket. Vagy bőrébe dörzsölte? Arca átforrósodott és kisimult. Árnyként suhant be Tollsú, kezében Numi-Táremnek, a világot alkotó mindenható istennek zöld itala, amit minden vezérnek meg kell innia, hogy megkülönböztethesse csalhatatlanul az igazat a hamistól, és ne követhessen el igazságtal-

lanságot népével. A két főpap ekkor Ogmogur teste mellé térdelt és megvizsgálta. Tarkatzu arca mint a kő, de szívében egyre döbbenetebben figyelte Ataf és Tollsú vonásain a szomorúságot, s a vele elegy iszonyt. Az Összeférhetetlenek valóban érthetetlen lények, arra nevelik az emberfiát, hogy halált osszon, de ha az bekövetkezik, lelkük elborul. Elfordult tőlük a közeledőket figyelve:

A hét törzsfő hozta Unot, apja kedves fehér kancáját. A sátor bejáratánál a ló hét döfést kapott, s azonnal kimúlt. Vére csillogó sugarakban folyt gazdája testéig.

Ogmogur fia Tarkatzu vezér kilépett a sátorból, s a nagy sztyeppe legkegyetlenebb népe egyetlen diadalordításban tört ki. A hét törzsfő most Tarkatzu elé vezette a fehér mént. Oluptulma látta a halott Unot, de nem nyert. A vezér átvette lovát, de nem ült rá, hanem lassan körbevezette kijelölt menyasszonyai előtt Enéhig. Őt emelte Oluptulma hátára, s Tétény büszke arcába örömpír szökkent. Numi-Tárem fellegeiig harsan a második éljen.

- Ess kő! - kiáltotta Tarkatzu, s behajította a halott vezér sátrába a jelképes eskü-követ. A táltos és a sámán kilépve a sátorból karjukat ég felé tarták. Ekkor a távolban feltűnt egy aranyderengésű, csodálatos szarvas. Kecses iramodással közelükbe szökkent, mintha hallgatózna. Tarkatzu rámutatott.

- Esküszöm - mondta messzezsengő hangon -, a csodaszarvas nyomán kivezetem Fehérlő Fiait a hordák szorításából! Esküszöm, hogy Enéhtől származó fiaimnak megszerzem a megjövendölt mindent lebíró kardot! Esküszöm, hogy én és utódaim h a z á t és f ö l d e t adnak nektek és utódaitoknak!

Fehérlő Fiai levegőbe röpítették süvegüket. Az örömmujjongás dőrejétől megriadva az aranszörű szarvas átszökkent a vezér és népe között. Tarkatzu Enéh mögé lendült, s a fehér mén megindult a szarvas nyomán. A törzsek egy emberként követték. Az utolsók derékban visszafordulva agyonnyilazták a halott vezér tanácsadó főpapjait, majd tüzet dobva az elhagyott táborhelyre hagyták komor foltta égni az egészet.

Napnyugtáig üldözték a csodálatos állatot, akkor eltűnt. Amint megszűnt a fény, mint a pára, - köd előtte, köd utána! A tábornokok mellett elgondolkozva beszélni kezdtek a regösök a jelekről, melyek egymáshoz vezették őket. Kaplony törzsét zöld vadkan vezette, mely le tudta venni disznóbőrét, s alatta pici zöld emberke volt. Tétény törzsét beszélő saskeselyű, a ragadozó turul hozta. Azóta sem látta senki ezt a madarat. Aba törzse a nagy csíkos macska nyomán járt, ezért áldozataikat fatörzseknél helyezik el most is. Ők sosem vadásznak tigrisre. Akus törzsét - mint nevük mutatja - a nevető sólyom irányította sokáig. A törzs Ég-anyát tiszteli tehát, mely küldte őt. Szalmutész törzse kedvéért tett meg hosszú utat a tűz kígyója. A törzs tűzimádó. Jutotzaszékat a jégtenger mellől hozta nagy folyón át a szörös-hal. A törzs Víz-anyát tiszteli, s mindmáig jobban szeretnek halászni, mint vadra menni. Ogmogur törzse előtt egy nap a földből pattant elő a Fehér Ló. Orra tüzet fűjt, szárnya eget kavart, patája nem süllyedt el, ha vízre lépett. Benne egyesült a jelek összessége, s ők megértették, hogy Ogmogur törzse hivatott a vezetésre...

Amint a Hold fénye erősebb lett a tűz fényénél, aludni tértek. Álmukba néha belevijjogott a pusztai keselyű, belecsobbant a féktelenül fickándozó szörös-hal. Kilépve sátrából az első Enéhhel töltött éjszaka után, Tarkatzu szerint az, aki átnyújtotta neki az üdítő lótejet, - úgy hasonlított Tollsura, mint egyik villám a másikra. Társa pedig Ataf szélfújta, száraz hangján érdeklődött hogyléte felől. Ajkukon mosoly suhant látva, hogy a vezér döbbenetében meg-némult. ...A táltos más ember, mint én... A sámán mindenki mástól különbözik... Nem árt nekik sem a tűz, sem a víz... Sem a nyílvesző - fejezte be magában a vezér apja szavait.

Az összeférhetetlenek nem látszottak észrevenni Tarkatzu zavarát. A távolba mutattak, a nap első sugaraiban sütkezéző szarvasra. A hajsza folytatódott. Oluptulma vad iramot diktált, de a távolság sosem csökkent közte és a szarvas között. Egy Hold-fogyás alatt a lovak kimerültek. A vezérlovak bírták volna még, de míg Tarkatzu tétovázott - a szarvas mint a pára, - köd előtte, köd utána!

Ezen az estén történt, míg a táborkészítés folyt, a táltossal sétáló vezér viperára lépett. Ataf úgy szisszent fel, mintha ő kapta volna a csípést. Apró, csillogó tárgyat vett elő (úgy tűnt a levegőből), s kiemelte a megmart húst Tarkatzu lábából. Meglátni sem volt idő a húsnélküli csontot, Ataf a hiány helyére tett valamit, s a seb eltűnt. Mivel a táltos a történekekről egy szót se beszélt, Tarkatzu is méltatlannak érezte a szót. Tovább sétáltak és hallgattak.

Sátorába térve azonban mindent elmesélt éj-hajú asszonyának, kérdéseit és kétségeit is, melyek rég lelkében égtek. Enéhet nem kavarták föl a táltosok tettei, nem érdekelték a csodák, bár megjegyezte őket.

- Gyerekkoromban - búgta mély hangján - engem is megmentett egyszer Tollsú. Gyakran vitt sétálni a világító kövekhez, melyek nem tudom, hogyan, de mindig táborunk közelében vannak. Ott ő bement a falba, én kószáltam, lombot és virágot szedtem. Akkor - vérmedve támadott meg, közlről láttam tépőfogait. Fölém emelt karmain föld száradt és fakéregszilánk. Tudtam, hogy nincs menekvés, a hím napok óta nem juthatott táplálékhoz, ha földet és fát szagatott. Meglegyintett a lecsapni készülő mancs okozta karvágása a levegőnek, mikor megjelent Tollsú. Messze volt tőlünk, nem segíthetett. A medve lecsapott, de hogy mire csapott le, máig nem tudom. Láttam, ahogy mancsa szétlapul a semmin, s elterült, mintha ő kapott volna halálos ütést. Tollsú se beszélt velem semmit, segített tovább gyűjteni a kékbogyós ágakat.

Aznap éjjel keresték meg először a világító köveket, de Tarkatzu azóta ellenőrzi minden éjjel az újabb csodát. Mert fussanak bármennyit a szarvas után, táborhelyüktől mindig ugyanolyan távolságra található a különös köralakú köfal. S mintha valóra akarna váltani minden regét, egyszer látta, amint zöld vadkan tűnik el a falban, máskor tigris.

Ettől kezdve Tarkatzu megtiltotta Fehérlő Fiainak a csodaszarvas követését, bár az minden pirkadatkor földerengett előttük. Tollsú egyre veszélyesebb adatokat közölt az üldöző horda közeledéséről, szövetségeseikről, harcosaik számáról. A vezér azon töprengett: a sámán ezt éjéről éjre csak úgy tudhatja meg, ha legalábbis röpül, miként a sas. De hát miért ne röpülhetne, ha egyszer halhatatlan?! Aki számára az élet nem rövid vendégség, akit sosem szólít el sem Numi-Tárem, sem Ormuzd, az mindent megtehet: jót is, rosszat is. A sámánok és táltosok azért maradnak minden jótettük ellenére Összeférhetetlenek, mert ha egyáltalán képesek meghalni, annak módját csak ők ismerik. Nemcsak mások tehát, hanem t ö b b e k is, titokzatos dolgaik közt vajon hol húzható meg a jó és rossz mércéje?

Megkövülten észlelte, hogy noha e gondolatát nem mondta ki, a valahol mindig közelében lévő Ataf felmordul: - Ez ellen a gondolat ellen küzdünk, mióta itt vagyunk! Megmondtam, hogy nem harcolhatunk játék-automatákkal a halál ellen! - A Hang, mely végigkísérte életén, ekkor oly ijesztő véglegeességgel tűnt el, hogy egy pillanatig attól tartott: ez maga a halál! Egyedül van. S ő már csak egyszer lehet egyedül...

Enéh hozta be a lótejet, holott most az egyszer nagyon várta Tollsut. Ám a sámánt senki sem tudta előkeríteni. A táltos hívatta, de senki sem tudott róla semmit. Csakhamar mindnyájan tudták, ugyanez a helyzet a hét törzs valamennyi főpapjával. Az Összeférhetetlenek elhagyták Fehérlófia népét.

Kaplony fia Osu megkérdezte a vezért: hová hívja össze a lófőket, de Tarkatzu nem szándékozott tanácskozni. Akus fia Előd ragyogó szemmel jelentette: újra itt a szarvas! Tarkatzu megerősítette tiltó parancsát, s látta, - a sátorból kilépve Előd dühödten földhöz vágja túlkös süvegét. Mintha értette volna jelentését, a csodaállat, mint a pára, - köd előtte, köd utána!

Amint harmadnapja sem tértek vissza az Összeférhetetlenek, nyilvánvalóvá vált, hogy mindezt véletlennek nem tekinthetik. Tétény, a legidősebbik egyike volt bár, hasonlóra nem emlékezett. A lófők nyugtalanul faggatták a kendét, mit kell most csinálniuk? Csak Jutotzasz törzse élvezte visszanyert österületét, a vizet. Senki sem sürgette őket továbbra, hálóikat súlyossá tette a hal. A harmadik nap éjjelén váratlanul a vezér sátra elé dobbant Jutotzasz pompás másodfű csikaja, s a sátorban megjelent Jutotzasz maga. A vezér szerette ezt az északi embert, aki sárga hajával, kék szemével annyira elütött tőlük. Testét sem állatbőrrel takarta, hanem vízinövényszárból szőtt lepellel. Homlokán aranykorong ragyogott, oldalán az az új szűrőfegyver, amit kardnak neveznek. Tarkatzu tüstént megfogta ezt a kardot, miként a gyerek kedvenc játékát.

- Sámánatok szerint valahol van egy kard, mely minden kardnál erősebb?! Az a kard, Jutotzasz, az hiányzik nekem!

- Tudom, vezérem - mosolygott a bajnok -, ezért jöttem! Álmomból költött fel a táltosunk, s azt mondta...

- Visszajött a táltosotok? Talán Ataf is! - kiáltott izgatottan Tarkatzu.

- Csillapodjál, vezérem, mert hosszú út áll előtted! Senki sem jött vissza, csak Rajana, amíg annyit közölt velem: „Menj, és mondd meg Ogmogur fiának, hogy ma éjjel megkaphatja a mindent lebíró kardot, amire szíve vágyik, ha ugyanott jár, ahol hőkölve áll meg lova.” Te érted ezt, Tarkatzu?!

- Értem. Nincs is olyan messze a hely. Más üzenet nincs?

- Semmi! Az érdekes az, hogy miután ennyit mondott Rajana, mint a pára -

- Éppúgy, mint szarvasunk: köd előtte, köd utána! Ezt is tudom.

- Akkor nincs más hátra, mint jó utat kívánni neked!

- Várj, Jutotzasz! Lehet, hogy nem térek vissza. Akkor te vezeted tovább a törzseket. Így akarom!

A kék szemek kardpengeként fúródtak a vezér sötét tekintetébe, de szó nem hangzott több. Jutotzasz meghajtotta aranyfényű fejét, s kilépett a sátorból.

Tarkatzu nem búcsúzott el asszonyától, mert félt, hogy Enéh vele akar menni. Amikor legmagasabbra hágott a telihold, Oluptulmát a jólismert útra engedte. A mén magától torpant vissza a világító kövek előtt, gazdája biztatóan megveregette nyakát, s lecsúszva hátáról a fal felé indult.

- Lépj be, Fehérló Fia! - hallotta Ataf szelíd hangját, de sehol sem látta őt. Kicsi zöld emberke szólt hozzá, s hirtelen bezárta maguk mögött a falat: mintha attól tartana, a vendég bátorsága mégiscsak kevesebb a látottak elviselésénél.

A föld alatt vörös fény izzott, majd sárga, aztán zöld. Ez hosszabban tartott a többinél, aztán kezdődött előlről. Tüzet sehol sem látott, az üreg maga világított hol erősebben, hol gyengébben, aszerint, ahogy dolgoztak rajta a kicsi zöld emberkék. Tarkatzu nem lepődött meg láttukon, csak éppen nem hitte el őket. A regősök ugyan meséltek valami ilyet, de ki veszi komolyan őket? A lények teste oly csodálatosan szép volt, ami valóságban úgyszólván lehetetlen. Mintha zöldtörzsű nyírfából faragta volna őket valamely erdei isten, és igen, igen, testüknek hangja van, tiszta, szélfújta, susogó. Felismerte testük zúgásában a Hangot, amit visszavettek tőle, aminek Ataf vagy Tollsü hangja csak földi mása lehetett. Körben ültek mind a falak mentén, de nem a földön, hanem valamin, amin meg tudtak fordulni maguk körül. Ezt néha megtették, hogy lássák a középső hármast és Tarkatzut, aki velük beszélget. Mert Ogmogur fia beszélt, támadóan és élesen.

- Nekem ígértétek a csodakardot, de visszavettétek a Hangot, mely utat mutatott! Ha ti vagytok az Összeférhetetlenek lelkei, magyarázzátok meg: miért tettétek ezt? Te Ataf hangján szóltál hozzám, te pedig Tollsü szemével nézel engem... Talán itt van valamennyi táltos és sámán? Hiszen ti át tudtok változni állattá, emberré, bár nem vagytok egyik sem! Kik vagytok ti, akik képesek vagytok repülni, miként a sas, akik távolból ölitek meg a vérmedvét, s meggyógyítjátok a vípera-marást?!

- Azért hívtunk, hogy erről beszéljünk veled. Láttuk gondolataidat, láttuk - tépelődsz, mert rájöttél, hogy a szarvas nem él, ahogy a zöld disznó vagy beszélő turul sem élt soha. Mégis mozognak és vezetnek benneteket.

- A játék-automata tehát az, ami nem él, de mozog?

A susogó-testűek összenéztek. Olyan volt az emberfia szájából ez a szó, mint a múltba ugrott jövő. Benne az egész bolygó visszássága a halált hordozó élettel, ezzel a befejezetlen kísérettel, melyet csak örült vághatott a kozmosz arcába dacból, keserűségből vagy lustaságból. Lüktető zafirtestük belehalványodott a félelembe, hogy talán nem ez az egyetlen befejezetlen bolygó...

- Elmondunk neked mindent, emberfia. A mi világunkat úgy hívják: Se-Tan, s ott mindenki hasonló hozzánk. Képzeld el egy hatalmas földet, ahol a zöldtestű setanok élnek és sosem halnak meg, tehát nincs mitől félniük. Van idejük az öröme, boldogságra, szépségre és tudásra, s ezért - kicsit önzőn - sokáig nem kíváncsiak más világokra. Egy napon olyasmit szerkesztenek, amivel az égre nézve messze látnak, más élőlényeket fedeznek fel, akik legnagyobb megdöbbenésükre nem örök életűek. Erről nekünk nem volt fogalmunk, emberfia. Az élet tudomásunk szerint végérvényesen és visszavonhatatlanul örök. Ti a halált az istenektől kaptátok.

- S ti, a setanok, miért nem tudjátok visszavenni?

- Mert nem mi adtuk. Nem ismerjük lényegét, és azért jöttünk hozzátok, hogy megismerjük. Közben kicsit segítettünk a népednek, mert nektek gyorsan kell élni, Tarkatzu, nagyon gyorsan, egyre gyorsabban, mert agyatok folyton és mohón tágul, míg az életidő változatlan marad. Öröm- és tudásvágyatokat csak így tudjátok ellensúlyozni, az egyre fokozódó gyorsasággal. Odaadjuk hát neked a mindennél erősebb kardot, nézd!

Ataf ismét a levegőbe nyúlt, s előhúzta a kardot, mely magától vagdalkozott a levegőben, de engedelmesen simult a vezér kezébe is. Tarkatzu szemében hála csillant és büszkeség. De egy kérdésre még választ várt, s meg is kapta.

- A Hangot azonban nem adhatjuk vissza neked, mert elmegyünk, s a Hang belőlünk származik. Emlékünket vésd néped eszébe, hogy idők múltán is tudjátok azt: ha újra halljátok a Hangot, a zöldtestű setanok legyőzték azokat, akik a halált teremtték.

Másnap hajnalban Fehérlófia népe lovain várta a Nap ébredését. Tarkatzu kezében ott villogott a kard, mely utat nyitott neki azok közt, kik akadályozni akarták a szarvas utáni nagy vágásban. De ezt nem sokan merészték, mivel hírük messzire megelőzte őket. Komor és istentelen nép ez, legvadabb a sztyeppeiek közül, valami Sátánt tisztelnek, az istenek ellenfelét. S amit látnak, nem látja senki más: csodálatos szarvasuk idegen szemek előtt eltűnik, mint a pára, - köd
előtte, köd utána...
előtte, köd utána...

.oOo.